

Osnovna šola Stična

Cesta občine Hirschaid 1, Ivančna Gorica
tel: 01 7887 260, fax: 01 7887 265
e-mail: tajnistvo@os-sticna.si

Raziskovalna naloga s področja geografije

SELITVENI TOKOVI V OBČINI IVANČNA GORICA

Avtorice:

Klavdija Dremelj, 9. c

Vida Kovačič, 9. c

Tinkara Zajc, 9. c

Mentorica:

Urška Petek, prof.

Ivančna Gorica, marec 2020

Kazalo vsebine

1	UVOD	6
1.1	NAMEN RAZISKOVALNE NALOGE	7
1.2	METODE DELA	7
1.3	HIPOTEZE	7
2	OBČINA IVANČNA GORICA	8
2.1	OSNOVNI PODATKI O OBČINI IVANČNA GORICA	8
2.2	KRAJEVNE SKUPNOSTI	9
2.2.1	Višnja Gora	10
2.2.2	Šentvid pri Stični	11
2.2.3	Stična	11
2.2.4	Muljava	12
2.2.5	Krka	13
2.2.6	Zagradec	14
2.2.7	Ambrus	14
2.2.8	Metnaj	14
2.2.9	Dob pri Šentvidu	15
2.2.10	Temenica	15
2.2.11	Sobrače	15
2.2.12	Ivančna Gorica	15
3	NARAVNO- IN DRUŽBENO GEOGRAFSKI OPIS OBČINE	17
3.1	DOLENJSKO PODOLJE	17
3.1.1	Kamnine, površje in vode	18
3.1.2	Podnebje, prst in rastje	19
3.1.3	Prebivalstvo in naselja	19
3.1.4	Gospodarstvo	21
3.2	SUHA KRAJINA	21
3.2.1	Kamnine, površje in vode	22
3.2.2	Podnebje, prst in rastje	22
3.2.3	Prebivalstvo in naselja	22
3.2.4	Gospodarstvo	23
4	NARAVNO- IN DRUŽBENO GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI PO MELIKU	23
4.1	SREDINA DOLENJSKE: TEMENIŠKA DOLINA S ŠENTVIŠKO KOTLINICO IN STIŠKIM KOTOM	23
4.1.1	Kraške planote okrog Višnje Gore	23
4.1.2	Stiški kot	24
4.1.3	Šentviška kotlina	24
4.1.4	Prometna lega in večji kraji	24
4.1.4.1	Višnja Gora, Stična, Šentvid	25
4.1.4.2	Stična	25
4.1.4.3	Višnja Gora	25
4.1.4.4	Ivančna Gorica	26
4.2	SUHA KRAJINA	26
5	SELITVE	27
5.1	OBMOČJA ZGOŠČANJA, PRAZNJENJA IN STAGNACIJE	28

5.2 VZROKI ZA SELITVE	29
5.2.1 Gospodarski vzroki	29
5.2.2 Negospodarski vzroki	29
6 RAZISKOVALNO DELO	30
6.1 PRIMERJAVA MED OBČINAMI	30
6.2 SPLETNA ANKETA	32
6.2.1 Analiza ankete	33
7 POTRDITEV ALI ZAVRNITEV HIPOTEZ	44
8 ZAKLJUČEK	46
9 VIRI IN LITERATURA	47
PRILOGA	50

Kazalo preglednic

<i>Preglednica 1: Kazalniki za leto 2016 po občinah.</i>	30
<i>Preglednica 2: Število prebivalstva po občinah med leti 2004 in 2018.</i>	31
<i>Preglednica 3: Število anketirancev glede na del rešene ankete.</i>	32
<i>Preglednica 4: V kateri krajevni skupnosti živite?</i>	33
<i>Preglednica 5: Katerega leta ste se preselili v Občino Ivančna Gorica?</i>	35
<i>Preglednica 6: Zakaj ste se preselili v Občino Ivančna Gorica?</i>	37
<i>Preglednica 7: Status priselitve v Občino Ivančna Gorica.</i>	38
<i>Preglednica 8: Ali ste zaposleni v Občini Ivančna Gorica?</i>	39
<i>Preglednica 9: Če imate otroke, ali hodijo v vrtec/šolo v Občino Ivančna Gorica?</i>	40
<i>Preglednica 10: Ste zadovoljni s kulturno ureditvijo?</i>	40
<i>Preglednica 11: V kateri Občini vam je bolj všeč?</i>	41
<i>Preglednica 12: Reševanje ankete po spolu.</i>	42
<i>Preglednica 13: Starost prebivalstva.</i>	43
<i>Preglednica 14: Status izobrazbe.</i>	43
<i>Preglednica 15: Status zaposlitve in šolanja.</i>	44

Kazalo grafov

<i>Graf 1: Število prebivalstva po občinah v letih 2004 do 2018.</i>	31
<i>Graf 2: Število anketirancev glede na del rešene ankete.</i>	33
<i>Graf 3: V kateri krajevni skupnosti živite?</i>	34
<i>Grafa 4 in 5: Leto priselitve v Občino Ivančna Gorica.</i>	36
<i>Graf 6: Zakaj ste se preselili v Občino Ivančna Gorica?</i>	37
<i>Graf 7: Status priselitve.</i>	38
<i>Graf 8: Ali ste zaposleni v Občini Ivančna Gorica?</i>	39
<i>Graf 9: Če imate otroke, ali hodijo v vrtec/šolo v Občino Ivančna Gorica?</i>	39
<i>Graf 10: Ste zadovoljni s kulturno ureditvijo?</i>	40
<i>Graf 11: V kateri Občini vam je bolj všeč?</i>	41
<i>Graf 12: Reševanje ankete po spolu.</i>	42
<i>Graf 13: Starost prebivalstva.</i>	42
<i>Graf 14: Status šolanja.</i>	43
<i>Graf 15: Status zaposlitve in šolanja.</i>	44

Kazalo slik

<i>Slika 1: Grb Občine Ivančna Gorica</i>	8
<i>Slika 2: Območje Občine Ivančna Gorica</i>	8
<i>Slika 3: Karta Prijetno domače.</i>	10
<i>Slika 4: Karta Občine Ivančna Gorica.</i>	10
<i>Slika 5: Samostan Stična.</i>	12
<i>Slika 6: Razglednica samostana Stična</i>	12
<i>Slika 7: Domačija Josipa Jurčiča na Muljavi..</i>	13
<i>Slika 8: Grb Prijetno domače.</i>	16
<i>Slika 9: Ivančna Gorica iz zraka.</i>	17
<i>Slika 10: Reka Krka.</i>	18
<i>Slika 11: Šentvid pri Stični.</i>	20

Povzetek

Občina Ivančna Gorica je nastala z delitvijo Občine Grosuplje 1. 1. 1995 na tri dele in v geografskem pogledu pripada Dolenjskemu podolju in Suhi krajini. Selitve pomenijo, da prebivalci zamenjajo kraj svojega bivanja. Na lokalni ravni so selitve zelo pomemben dejavnik pri spreminjanju števila prebivalcev, saj se število prebivalcev na ta način lahko zelo hitro poveča ali zmanjša. Ker je območje blizu Ljubljane, je zelo zanimivo za priseljevanje, kar lahko opazimo tudi na naši šoli, saj nas je učencev iz leta v leto več. V teoretičnem delu smo predstavile pojem selitve in vzroke zanje ter predstavile Občino Ivančna Gorica z različnih zornih kotov (opis krajevnih skupnosti, družbeno- in naravnogeografska predstavitev ter družbeno- in naravnogeografska predstavitev po Meliku). V empiričnem delu smo primerjale Občino Ivančna Gorica z vsemi okoliškimi občinami glede trenda povečevanja/zmanjševanja števila prebivalstva. Izdelale smo tudi spletno anketo, ki jo je rešilo 457 anketirancev. Na podlagi dobljenih in analiziranih odgovorov smo prišle do ugotovitev, da se je največ anketirancev v Občino Ivančna Gorica priselilo leta 2008 predvsem zaradi sorodnikov, prijateljev, pri čemer se jih je največ priselilo v krajevno skupnost Ivančna Gorica. Večina anketirancev je visoko izobraženih in so v našo občino prišli z družino. Pomembno dejstvo pa je tudi, da jim je življenje v novi občini bolj všeč kot v prejšnji.

Ključne besede: selitve, priselitve, Občina Ivančna Gorica, prijetno domače, spletna anketa

1 UVOD

Občina Ivančna Gorica je mlada občina, saj je nastala leta 1995 z delitvijo Občine Grosuplje na tri dele in površinsko največji del je pripadel ravno Občini Ivančna Gorica. Njeno središče je mlado naselje Ivančna Gorica, na razvoj katerega vplivajo predvsem ugodne prometne povezave, tako rekoč na pol poti med Ljubljano in Novim mestom. Več kot desetletno obdobje delovanja Občine je pripomoglo k uspešnemu razvoju obrtnih in storitvenih dejavnosti, ugodne prometne povezave pa omogočajo tudi razvoj industrijske dejavnosti (<http://www.ivancna-gorica.si/o-ivancni-gorici/predstavitev2/>).

Selitve ali migracije pomenijo, da prebivalci zamenjajo kraj svojega bivanja. To počnejo zaradi različnih razlogov, ki so lahko gospodarski ali negospodarski. Na svetovni ravni je rast prebivalstva posledica naravnega prirastka, na ravni manjših enot pa je pomembno skupno gibanje števila prebivalcev, ki je rezultat naravnega prirastka in selitev. Trenutno se v svetu največ preseljujejo prebivalci, stari od 20 do 40 let (<https://eucbeniki.sio.si/geo1/2532/index.html>).

Zaradi ugodne prometne lege, zgodovinsko pomembnih dogodkov ter razvoja industrije je območje Občine Ivančna Gorica zanimivo za priseljevanje iz različnih koncev Slovenije, o čemer pričajo vedno višje številke vpisanih učencev in učenk v obe osnovni šoli na območju Občine Ivančna Gorica, to sta Osnovna šola Stična, Ivančna Gorica, in Osnovna šola Ferda Vesela, Šentvid pri Stični. Osnovna šola Stična se celo ponaša z nazivom največja osnovna šola v Sloveniji po številu učencev, podružnic in oddelkov. Iz leta v leto je tudi vedno več otrok, ki ostanejo brez vrtca, saj so kapacitete le-tega zelo omejene. Vedno več je trgovin, vedno več je prometa tudi v smeri proti Ljubljani v jutranjih urah. Vse to so kazalniki, da se število prebivalstva v Občini Ivančna Gorica povečuje.

Čeprav je že Anton Melik v Geografskem opisu iz leta 1959 zapisal, da je območje Temeniške doline s Šentviško kotlinico in Stiški kotom ter Suhe krajine območje odseljevanja, se je v zadnjih desetletjih stanje obrnilo. Občina Ivančna Gorica postaja prepoznavna v širšem okolju zaradi ljudi, ki tu živijo, dogodkov, ki se tu odvijajo, ter zaradi dobrih in primernih pogojev za življenje. Na tem mestu tudi velja omeniti podatek, da je Občina Ivančna Gorica na 1. mestu med 212 slovenskimi občinami po življenjski moči prebivalstva ter na 21. mestu v kategoriji, v kateri občini v Sloveniji se najbolje živi (<http://www.ivancna-gorica.si/aktualno/?id=7199&fbclid=IwAR2bUB02XT5ewLWR7gaGPP6Ahy9vAOK09VC54eLNHLA8ATStxNua5hJk-Y>).

1.1 NAMEN RAZISKOVALNE NALOGE

Namen raziskovalne naloge z naslovom Selitveni tokovi v Občini Ivančna Gorica je ugotoviti, zakaj se ljudje priseljujejo v našo občino. Dejstvo, ki nas je napeljalo na to, je, da je na naši šoli vsako leto več učencev, kar pomeni ali višji naravni prirastek ali priseljevanje. Zanimalo nas je, kakšni so razlogi za tako množično priseljevanje k nam, kako stari ljudje se v povprečju priseljujejo k nam, ali gre za posameznike ali cele družine, kaj je novim priseljencem všeč v naši občini. Poleg pregleda literature smo zato izvedle tudi spletno anketo, ki nam je bila v veliko pomoč pri iskanju odgovorov na naša zastavljena vprašanja oz. hipoteze.

1.2 METODE DELA

Med snovanjem raziskovalne naloge smo uporabljale naslednje metode: iskanje, branje ter povzemanje literature, obdelava podatkov in statistične analize že objavljenih podatkov, obdelava podatkov in statistične analize lastne spletne ankete.

1.3 HIPOTEZE

Pred začetkom našega dela smo si zastavile naslednje hipoteze:

H1: Največji val priseljevanja je bil leta 2008.

H2: Najpogostejši razlog za priseljevanje je bližina Ljubljane.

H3: Največ priseljencev z visoko, višjo, univerzitetno izobrazbo.

H4: Največ priseljencev se je priselilo v krajevno skupnost Ivančna Gorica.

H5: Priseljencem je bolj všeč življenje v Občini Ivančna Gorica kot v prejšnji občini.

H6: Največ priseljencev se je v Občino Ivančna Gorica priselilo z družino.

2 OBČINA IVANČNA GORICA

Občina Ivančna Gorica je bila ustanovljena z Zakonom o ustanovitvi občin ter določitvi njihovih območij in obstoja, in sicer 1. januarja 1995. Nastala je po razpadu Občine Grosuplje na tri novonastale občine: Občina Grosuplje, Občina Ivančna Gorica in Občina Dobrepolje. Znotraj Občine Ivančna Gorica deluje 12 krajevnih skupnosti (Višnja Gora, Šentvid pri Stični, Stična, Muljava, Krka, Ivančna Gorica, Zagradec, Ambrus, Metnaj, Dob, Temenica, Sobrače).

Obsega 227 km² in šteje 16.611 prebivalcev (podatek za leto 2018). Njeno središče je mlado naselje Ivančna Gorica, na razvoj katerega vplivajo predvsem ugodne prometne povezave, tako rekoč na pol poti med Ljubljano in Novim mestom. Več kot desetletno obdobje delovanja Občine je pripomoglo k uspešnemu razvoju obrtnih in storitvenih dejavnosti, ugodne prometne povezave pa omogočajo tudi razvoj industrijske dejavnosti. Občina se ponaša tudi z gimnazijo in srednjo strokovno šolo. (Dobrodošli v Ivančni Gorici, str. 5).

Na grbu Občine Ivančna Gorica je glavni in edini atribut rimski miljniki, ki ga je leta 1583 postavil stiški opat Lavrencij. Grb ima obliko štita z zlatorumeno obrobo. Zastava občine je belo-zelena, zgornja polovica je bele, spodnja pa zelene barve. Občina praznuje tudi svoj občinski praznik, in sicer 29. maja. Gre za dan, ko je Josip Jurčič postal urednik dnevnika za gospodarstvo in politiko časopisa Slovenski narod (https://sl.wikipedia.org/wiki/Ivan%C4%8Dna_Gorica).

Slika 1: Grb Občine Ivančna Gorica

Slika 2: Območje Občine Ivančna Gorica

2.1 OSNOVNI PODATKI O OBČINI IVANČNA GORICA

NASTANEK: 1. januar 1995

POVRŠINA: 227 km²

PREBIVALCI: 16.361 (2017); 16611 (2018)

Moških: 8282

Žensk: 8097

POVPREČNA STAROST: 39,29 let

STANOVANJSKE POVRŠINE: 31,03 m²/osebo

Gospodinjstev: 4375

Družin: 3640

DELOVNO AKTIVNIH: 6310

Brezposelnih: 683

Študentov: 457

Prvi župan: Jernej Lampret

Zdajšnji župan: Dušan Strnad

Lega: osrednjeslovenska statistična regija, upravna enota Grosuplje

Povprečna mesečna neto plača na zaposleno osebo (eur): 1006,65

Tip naselja: gručasta naselja

(https://sl.wikipedia.org/wiki/Ivan%C4%8Dna_Gorica)

2.2 KRAJEVNE SKUPNOSTI

Dvanajst krajevnih skupnosti v celoto povezuje občinsko središče Ivančna Gorica. (<http://www.ivancna-gorica.si/o-ivancni-gorici/krajevne-skupnosti/ivancna-gorica/>).

Ivančna Gorica je večje prehodno urbanizirano središčno naselje v Občini Ivančna Gorica. Nahaja se v Dolenjskem podolju, leži vzhodno od sotočja potoka Višnjice in Stiškega potoka ter severno od železnice Ljubljana–Novo mesto in glavne ceste Ljubljana–Zagreb. Dolini se tu razširita v kotlinico, sredi katere se dviga nizka, s smrekovim gozdom porasla vzpetina Gorica. Naselje se je v zadnjem času razširilo ob stari cesti Ljubljana–Novo mesto in na južno pobočje Gorice. Sprva je bilo le majhen zaselek Stične in Mleščevega. V življenje so ga obudili razvoj prometa po letu 1945, postavitve lesnih in kovinskih tovarn ter zdravstvenega doma in dodelitev nekaterih upravnih funkcij.

Ime Ivančna Gorica naj bi nastalo, ko je plemkinja Virida imenovala pogozden grič ob poti v stiški samostan po svoji prijateljici, naselje pa se je tako imenovalo tradicionalno kot »Pod Ivankino gorico«, nato pa se je prevzelo imenovanje »Pod Ivančno«. Naselje se zdaj imenuje zgolj Ivančna Gorica (https://sl.wikipedia.org/wiki/Ivan%C4%8Dna_Gorica).

Slika 3: Karta Prijetno domače.

Slika 4: Karta Občine Ivančna Gorica.

Občina Ivančna Gorica je sestavljena iz 12 krajevnih skupnosti.

2.2.1 Višnja Gora

Kjer so se njega dni dogovorili, da bodo kozla po senci natepli (Josip Jurčič: Kozlovska sodba v Višnji Gori), kjer jim je simbol polž, z zlato verižico na leseno podnožje prikovan, kjer so v Starem gradu nekoč mogočni grofje živeli in kasneje še Podsmreški

in Codellijev grad zgradili ..., kamor so njihove prednike nekoč Turki pregnali ..., tam žive na gričku (in okoli njega) še danes pravi meščani (od l. 1478), v sicer strogem vaškem okrožju, mestece pa se Višnja Gora imenuje.

2.2.2 Šentvid pri Stični

Kdo ne pozna Šentvidčanov? Tistih, ki vsako leto glasno prepevajo v družbi tisočih pevcev iz Slovenije in zamejstva, tistih, da, ki gostijo Tabor slovenskih pevskih zborov. Mogoče pa jih poznate po tem, kako znajo pripraviti vsakoletno tekmovanje v motokrosu v Dolini pod Kalom. Sicer pa imajo tudi letalski klub in ste katerega od njih srečali kar v zraku. Šentvid pri Stični, nekdanja prafara, je v pisnih virih prvič omenjen leta 1132, v zvezi z graditvijo stiškega samostana. V središču kraja stoji barokizirana romanska župnijska cerkev svetega Vida. Vsako leto v juniju Šentvid gosti pevce iz Slovenije in zamejstva na tradicionalnem Taboru slovenskih pevskih zborov pa tudi nasploh je kraj z okolico tesno povezan s kulturo in umetnostjo, saj tudi tamkajšnja osnovna šola nosi ime slikarja Ferda Vesela, v njeni okolici pa se nahaja galerija lesenih skulptur kiparja Petra Jovanoviča. Znani Šentvidčani so še zdravnik in humanist Marko Gerbec, muzikolog in etnograf Stanko Vurnik, arheolog in pesnik Jože Kastelic, usnjar Josip Lavrič in drugi.

V razgibani okolici Šentvida so našle svoje mesto številne športne in rekreacijske dejavnosti. Priljubljena planinska točka je Gradišče nad Stično z Lavričevo kočjo in cerkvico sv. Nikolaja, tradicionalne prireditve v kraju pa so pohod po Lavričevi poti, dirke v motokrosu, folklorni festival, blagoslov konj, prireditve letalskega kluba in drugih društev. V Šentvid prihajajo na zdravljenje v Center za zdravljenje bolezni otrok bolniki iz vse Slovenije.

2.2.3 Stična

Pravo srečanje s preteklostjo in pristnim naravnim okoljem nudi kraj Stična z okolico. Stična se je razvila zaradi cistercijanskega samostana, ki ga je leta 1136 ustanovil oglejski patriarh Peregrin I. ob podpori višnjegorskih plemičev. Samostan je postal središče kulturnega in gospodarskega življenja. Kot naročnik je zaposloval umetnike, ki so daleč naokrog s svojimi deli bogatili dolenjske cerkve. Tu je nastal Stiški rokopis in drugi znameniti rokopisi z bogatimi inicialkami in miniaturnim okrasjem. Tu so bivali skladatelj Jakob Gallus Petelin, dramatik Linhart, filozof Novak, prevajalec Recelj, pesnica Vida Taufer. Krajevna skupnost Stična z istoimenskim krajevnim središčem je neizogibno povezana z ustanovitvijo Cistercijanskega samostana Stična leta 1136. Je najstarejši samostan na današnjem slovenskem ozemlju, v njem pa beli menihi še danes izpolnjujejo redovno pravilo »Moli in delaj« (lat. »Ora et labora«). Obiskovalcem je na ogled staro romansko jedro samostana s križnim hodnikom in barokizirana bazilika Žalostne matere božje ter bogata sakralna dediščina v Muzeju krščanstva na Slovenskem. Tradicijo znanega zeliščarja patra Simona Ašiča nadaljuje samostanska lekarna s čajnico, vsako leto v septembru pa Stično obiše tudi verna mladina iz vse Slovenije.

Slika 5: Samostan Stična.

Posebno zgodovinsko težo daje tem krajem tudi naselje Vir pri Stični, ki je svetovno znano po arheoloških najdiščih iz halštatskega obdobja, t. i. Cvinger pa predstavlja ostanke enega največjih železnodobnih gradišč na Slovenskem. Tu je tudi izvir Virskega potoka, v katerem je tirolski naravoslovec in idrijski zdravnik Giovanni Antonio Scopoli že v 18. stol. kot prvi našel človeško ribico. V današnjem času je podoba krajevne skupnosti Stična še vedno tesno povezana s samostanom, živahen utrip teh krajev pa zaznamujejo številni kulturni, gledališki, glasbeni in športni dogodki, med katerimi izstopa vsakoletni festival gledališča, glasbe in likovne umetnosti. Hribovito zaledje nad Stično obiskovalcem med drugim nudi številne možnosti za pohodništvo, rekreacijo in izletniški turizem.

Slika 6: Razglednica samostana Stična.

2.2.4 Muljava

Ko boste vstopali v svet Desetega brata, se boste mogoče ozrli tudi čez slemeniške travnike. Tam boste zagledali staro znamenje, vegast križ, pod katerega je Martinek nekoč skrival svoj zaklad. Kasneje, ko si boste zares ogledali vso Muljavo z Jurčičevino vred in boste mogoče prisotni na kateri njihovih prireditvah, boste šele začutili pravi

desetobratovski zaklad. Muljava je prijazna dolenjska vasica, ki se je spojila z imenom velikega pripovednika Josipa Jurčiča. Jurčičeva domačija je danes muzej na prostem, ki pripoveduje zgodbe o vsakdanjem življenju kmečkega prebivalstva in modrosti življenja v sobivanju z naravo. Kulturni spomenik ohranja podobo osrednjeslovenske kmečke arhitekture, opreme prebivališč in gospodarskih poslopij, naprav in načina poselitve. Domačija je tudi prostor številnih kulturnih prireditev, likovnih in etnografskih razstav, tu je tudi cilj Jurčičeve poti, ob domačiji pa v naravnem amfiteatru domača gledališka skupina tradicionalno uprizarja Jurčičeva dela. S pisateljevim imenom je tesno povezan tudi splošen utrip dogajanja v teh krajih, vključno s turizmom, kulinariko, etnologijo, športom in ostalimi dejavnostmi. Podobo krajevne skupnosti Muljava bogati gotska cerkev Marijinega vnebovzvetja iz prve polovice 15. stol. s freskami Janeza Ljubljanskega in zlatim baročnim oltarjem. Poleg nje se nahajajo ostanki rimske ville rustice, odkrite ob arheoloških izkopavanjih za poslovljni objekt.

Slika 7: Domačija Josipa Jurčiča na Muljavi.

2.2.5 Krka

Vas Krka leži na nadmorski višini 287 m na skrajnem delu Suhe Krajine. Na 24 kvadratnih kilometrih se razprostirajo okoliške vasi: Gabrovčec, Gradiček, Krška Vas, Mali Korinj, Veliki Korinj, Laze, Male Lese, Velike Lese, Podbukovje, Ravni Dol, Trebnja Gorica in Znojile. Tod živi skoraj tisoč prebivalcev. Ta oaza sredi kraškega sveta ima bogato naravno in kulturno dediščino. Zelena oaza sredi kraške Suhe krajine je dolina reke Krke. Istoimenski kraj in krajevna skupnost pa sta najbolj poznana po izviru te zelene lepotic. Reka Krka izvira izpod Krške jame, severno od vasi Gradiček. Skupaj z vsemi rovi je dolga 490 in široka do 30 metrov, z vodičem pa si je mogoče ogledati okrog 200 metrov te s pestro podzemno favno bogate kraške jame, kjer živi tudi endemit dinarskega kraškega podzemlja, človeška ribica ali proteus. V bližini Krške jame se nahaja tudi jama Poltarica z izviro istoimenskega Krkinega pritoka. Jamo si je mogoče ogledati le pod vodstvom izkušenih jamarjev.

Živahna reka Krka privablja ribiče in ljubitelje brzic, ki se lahko po njej popeljejo s kajakom, kanujem ali raftom, poleg vodnih športov pa Krka z okolico ponuja tudi številne možnosti za kolesarjenje in pohodništvo, pestra pa je tudi kulinarčna ponudba

tamkajšnjih turističnih in izletniških kmetij in gostišč. Sredi kraja se nahaja cerkev sv. Kozme in Damijana, ki je bila nekdanj znana romarska cerkev, zavetnika pa je v glavnem oltarju upodobil slikar Matevž Langus. S Krke pelje pot do vasice Veliki Korinj na pobočju Ciganovega vrha (732 m), kjer se nahaja arheološko najdišče z razvalinami stare cerkve sv. Jurija in poznoantične utrdbe. Krajevna skupnost in njena društva prirejajo tudi številne prireditve, med katerimi velja izpostaviti tamkajšnji poletni festival in tradicionalni Spust s kajaki in kanuji po reki Krki.

2.2.6 Zagradec

Kraj Zagradec (za gradcem) je slikovita vas na visoki skalni terasi levega brega Krke, ki jo zaznamujejo slapovi reke Krke. Mlin poganja električna iz lastne male hidroelektrarne, meljejo in prodajajo pa prvovrstno domačo moko iz vseh vrst žit. Na južnem delu naselja se nahaja romarska cerkev Marijinega brezmadežnega spočetja, v njej pa je zanimiva marmornata prižnica, ki je bila tja prestavljena iz Stiškega samostana. V krajevni skupnosti Zagradec velja omeniti še baročno cerkev sv. Martina v Valični vasi, ki je bila grajena z romanskimi osnovami ter kasneje gotizirana in barokizirana. Kot zanimivost lahko omenimo, da v njej hranijo poganski rimski žrtvenik, ki ga je dal postaviti nekdanji domačin, kasneje pa rimski vojak in inženir Publius Maximius. Na vinski gori pod Valično vasjo, ki sicer leži ob nekdanji rimski cesti, je tudi kapela sv. Jožefa, ki jo odlikuje tloris štiriperesne deteljice. Zgrajena je bila leta 1680, prečudovit oltar sv. Jožefa pa je iz leta 1711. Ob rimski cesti leži tudi vas Kitni Vrh, ki je najstarejše naselje v teh krajih in kjer vsako leto prirejajo tradicionalno Žetev pšenice s srpom. Tudi sicer krajani Zagradca in okolice prirejajo številne prireditve, med katerimi velja izpostaviti vsakoletni Gregorjev sejem v Zagradcu, vselej pa jih znajo popestriti s pestrim kulturnim, pevskim, glasbenim in športnim dogajanjem.

2.2.7 Ambrus

Na južnem robu Občine Ivančna Gorica, v osrčju Suhe krajine, leži krajevna skupnost Ambrus. Površje je zakraselo, njive in travniki so urejeni v terase. Vsaka vasica se ponaša s cerkvico, med katerimi je najbolj znana s skodlami krita gotska cerkev sv. Petra na Kamnem Vrhju (500 m), kjer se nahajajo lep kasetirani strop, restavrirane freske Janeza Ljubljanskega iz leta 1459 ter baročna oprema. V župnijski cerkvi sv. Jerneja, ki stoji v Ambrusu, pa se med drugim nahajajo tudi posmrtni ostanki blaženega Alojzija Grozdeta. Utrip življenja prijaznih domačinov oblikujejo vsakodnevne vožnje na delo v druge kraje, nekaj je tudi malih obrtnikov in kmetijskih gospodarstev. Za pestrost dogajanja pa poskrbijo gasilsko, kulturno, lovsko in športno društvo. Ambrus je dobro izhodišče za gobarjenje, nabiranje zelišč in polharstvo ter lepe sprehode po okoliških hribih in vinogradih, ki so v veliki večini obdelani ročno, vse do Korinjskega hriba (732 m), poznanega tudi po arheološkem najdišču poznoantične višinske utrdbe.

2.2.8 Metnaj

Krajevna skupnost Metnaj, ki se nahaja na hribovitem severu Občine, ponuja pestra doživetja v neokrnjeni naravi. Simbol Metnaja, požrešna kača, je povzet po grbu vojvodinje Viride Visconti, dobrotnice stiškega samostana, ki je pred 600 leti živela na gradiču na Pristavi in daje ime tudi Viridini poti, po kateri poteka množičen pohod na velikonočni ponedeljek. Pohodniki se lahko udeležijo tudi pohodov po Lavričevi ali

Romanovi poti, prav vse poti pa popestri bogata ponudba številnih turističnih in izletniških kmetij ter ostalih ponudnikov dobrot, ki jih ponujajo hriboviti kraji. Na poti do vasi Metnaj se nahaja kapelica sv. Barbare, v središču kraja pa podružnična cerkev sv. Magdalene. Na Pristavi se nahaja gotška cerkvica sv. Lamberta iz 15. stoletja, vas pa je poznana tudi po dogodkih iz časov 2. svetovne vojne in osamosvojitvene vojne za Slovenijo.

2.2.9 Dob pri Šentvidu

Krajevna skupnost Dob pri Šentvidu se nahaja na območju kontaktnega krasa na severnem robu Suhe krajine. Največja naravna vrednota vasi Dob so ponori potoka Šentpavelščice južno od cerkve sv. Petra. Med novejšimi šegami in navadami izstopa vsakoletno tradicionalno tekmovanje koscev v košnji na Lučarjevem Kalu, ki ga Turistično društvo Grča z Lučarjevega Kala organizira že od leta 1994 dalje, dobro obiskan pa je tudi Pomladanski pohod po krajevni skupnosti Dob.

2.2.10 Temenica

Krajevna skupnost Temenica je najtesneje povezana z istoimensko reko. Od nekdanje mlinarske obrti, ki je preživljala ljudi v teh krajih, je danes ohranjen le še Grilov mlin na Bukovščici, kjer meljejo najboljšo ajdovo moko daleč naokoli. Na čase ropota mlinskih koles še danes spominjajo stope in mlinski kamni, ki jih je pred tamkajšnjo osnovno šolo dal postaviti domačin Tone Kozlevčar, eden od pobudnikov Tabora slovenskih pevskih zborov, dolgoletni član Slovenskega okteta ter ustanovitelj Ribniškega okteta. Po njem se imenuje tudi Kozlevčarjev pohod. Tu so doma prvi dolenski vinogradi na Čagoški gori in Debelem hribu, v neokrnjenem naravnem okolju se razvijata izletniški in kmečki turizem, Gornji Vrh pa je priljubljena razgledna točka. Del bogate kulturne dediščine so podružnične cerkvice v Pungertu, Bukovici in Šentjurju ter kapela na Čagoškem Vrhu. Razgibano krajevno življenje oblikujejo kulturno, gasilsko in športno društvo, vinogradniško-sadjarsko turistično društvo ter konjeniško društvo. Ena izmed glavnih prireditev v teh krajih je zagotovo vsakoletno pozno poletno Srečanje vinogradnikov Dolenjskega vinorodnega okoliša na Debelem Hribu.

2.2.11 Sobrače

V dolini reke Temenice ob regionalni cesti, ki Dolenjsko povezuje z Zasavjem, se nahaja krajevna skupnost Sobrače. V preteklosti so prebivalci te doline živeli predvsem od mlinarstva in kmetijstva, danes pa se tu ukvarjajo z izletniškim turizmom, ribolovom in ribogojstvom. Kulturno in arhitekturno dediščino predstavljajo predvsem cerkev sv. Andreja ter Pintarjeva kapelica in kapelica ob glavni cesti. Med prireditvami, ki jih v Sobračah prirejajo zelo aktivno gasilsko društvo, športno društvo ter krajevna skupnost, je daleč naokrog znano tekmovanje harmonikarjev, ki vsako leto poteka v mesecu juniju, dobro obiskan pa je tudi januarski Sobraški pohod.

2.2.12 Ivančna Gorica

Dvanajst krajevnih skupnosti v celoto povezuje občinsko središče Ivančna Gorica. Geografsko izjemno ugodno umeščen kraj povezuje tudi tri velike pokrajinske enote Slovenije: Dolenjsko podolje, Suho krajino in Posavsko hribovje, temu primerna pa je

tudi njegova pomembna prometna lega, ki se nahaja neposredno na prometnih oseh železniške proge Ljubljana–Novo mesto in dolenjske avtoceste.

Ivančna Gorica je današnje podobo izoblikovala predvsem v zadnjih nekaj desetletjih, njeno zgodovinsko izpričanost pa dokazujejo številna arheološka najdišča in rimski miljniki, ki je tudi simbol Občine Ivančna Gorica. Poleg trgovske, gostinske in obrtne dejavnosti se tu pospešeno razvija tudi industrija, kraj pa se ponaša še s Srednjo šolo Josipa Jurčiča in novo cerkvijo svetega Jožefa. Med pomembne javne objekte je potrebno prišteti tudi nogometni stadion ter večnamensko športno dvorano Osnovne šole Stična, arhitekturno dediščino pa predstavljata rojstna hiša Mihe Kastelica, urednika in izdajatelja Kranjske č'belice v Gorenji vasi, ter Fedransbergova domačija iz 18. stol. na Malem Hudem.

Ivančna Gorica s središčno lego v Občini služi kot odlično izhodišče za obisk številnih kulturno-zgodovinskih in turističnih točk v okolici, center dogajanja pa vsaj ob koncu tedna predstavlja Tržnica Ivančna Gorica, kjer domači kmetje, pridelovalci, rokodelci in obrtniki ponujajo domače pridelke in izdelke. Tržnica igra pomembno vlogo tudi pri oblikovanju in izvajanju programa lokalne samooskrbe s hrano in se s svojo ponudbo lepo zliva s sicer pretežno podeželskim značajem celotne Občine Ivančna Gorica. Tradicionalno dobra obiskanost omenjenih prireditev pa vsako leto dokazuje, da se obiskovalci v vseh dvanajstih krajevnih skupnostih, ki tvorijo Občino Ivančna Gorica, počutijo prijetno in domače (<http://www.ivancna-gorica.si/o-ivancni-gorici/krajevne-skupnosti/>).

Slika 8: Grb Prijetno domače.

3 NARAVNO- IN DRUŽBENOGEOGRAFSKI OPIS OBČINE

3.1 DOLENJSKO PODOLJE

Dolenjsko podolje leži na stiku panonskega, alpskega in dinarskega sveta. Vleče se v 45 km dolgem in 3 do 12 km širokem pasu od Ljubljanskega barja in Turjaške pokrajine na zahodu do Raduljskega hribovja in Novomeške pokrajine na vzhodu. Na severu se dviga v Posavsko hribovje, na jugu pa v planotasto Suho krajino.

Pokrajina je del dinarskega sveta. Griči in planote se menjavajo s poplavnimi kotlinami, kraškimi polji in uvalami, ki jih obdajajo in sekajo prelomi dinarske smeri.

Slika 9: Ivančna Gorica iz zraka.

V Dolenjsko podolje uvrščamo Grosupeljsko pokrajino, Kriško planoto, porečje Višnjice s Stiškim kotom, Šentviško kotlino, podolje ob Temenici ter Vejarsko kotanjo. Lahka prehodnost od severozahoda proti jugovzhodu je omogočila najkrajšo prometno povezavo med Ljubljansko in Krško kotlino, ki jo uporabljajo prometnice od prazgodovine do danes. Največja ovira na tej poti je preval Peščenik pri Višnji Gori (440 m).

Menjavanje površinske rečne mreže in podzemnega vodnega pretakanja je dokaj zapleteno. Vodotoki podolje prečkajo in tečejo na jug proti Krki ločeno, pogosto po podzemni poti.

Območje je bilo poseljeno že v bronasti, gosteje pa še le v halštatski dobi. Verjetno je to čas največjega razcveta teh krajev. V ilirski dobi so bili namreč vključeni v živahno trgovino z oddaljenimi kraji. Kasneje se je pokrajina preživljala s samooskrbnim kmetijstvom, šele po 2. svetovni vojni pa so pridelovali tudi za trg. Na prebivalstvene tokove, socialno-ekonomski in funkcijski položaj Dolenjskega podolja je vse močnejše vplivala bližina mesta Ljubljane, od koder se v zadnjih desetletjih v zahodni del podolja širi urbanizacija. Ljudje govorijo dolenjsko narečje.

Pomembni arheološki najdišči sta v Stični in Valični vasi. Pomembna je rimska poštna postaja Acervo, staroslovenski grobovi so bili najdeni pri cerkvi na Muljavi, na Muljavi je bila prva partizanska šola. Naselja so pretežno gručasta, mestne pravice ima samo Višnja Gora. (Savnik, str. 115 do 117).

3.1.1 Kamnine, površje in vode

V pokrajini se stikajo različne tektonske in kamninske enote. Na severu sta neprepustna glavna vodotoka pokrajine, Višnjica in Temenica. Dolomit prevladuje v osrednjem pasu podolja, v obsežnem najnižjem gričevju pa je bila nanj iz višjega sveta nanesena debela plast rjavordeče gline. V južnem delu podolja, kjer prevladajo čisti jurski in kredni apnenci, je močno zakrasevanje. Tam vode tečejo s severa, izginjajo v podzemlje in se v obliki kraških izvirov spet pojavljajo južneje, na bregovih Krke.

Slika 10: Reka Krka.

Dolenjsko podolje v Občini Ivančna Gorica se začne s 400 do 600 m visoko Kriško planoto. V triasnem zrnatem dolomitu z vložki apnenca so se razvile številne kraške oblike, najpogostejše pa so vrtače in suhe doline, potekajoče v dinarski smeri. Planota je prevotljena s kraškimi jamami in brezni. Ob dinarskih prelomnicah prihajajo na dan neprepustne kamnine. Nanje so vezani številni potočki, ki razčlenjujejo severno in vzhodno območje. Zaradi strateške lege nad prastaro potjo je bila planota že zgodaj naseljena, izkrčena in obdelana. Njive, travniki in pašniki so urejeni na planoti in na pobočnih terasah, gozd pa se je ohranil na strminah.

Na prehodu Posavskega hribovja v nižji planotast svet Dolenjskega podolja ima v neprepustnih kamninah na višini 640 m svoj izvir Višnjica. Muljavka dolina leži od severa proti jugu in se na severu nadaljuje v Stiški kot, od koder se Višnjici pri Ivančni Gorici pridruži Stiški potok. Stiški kot se na zahodu in severu naslanja na kraške planote, proti vzhodu pa komaj opazno prehaja v Šentviško kotlino. Območje ima večinoma površinsko rečno mrežo, vendar se hkrati pojavljajo tudi vrtače in ponikve. V vodi, ki izvira pri Viru, je naravoslovec Scopoli pred približno 200 leti prvič odkril človeško ribico. Zaradi poplav Stiškega potoka je obdelan in poseljen le vzpeti svet. Dno je travnato tudi v Muljavski dolini, kjer po regulaciji Višnjice poplav v glavnem ni več.

Dolina Višnjice s Stiškimi kotom je pomembna za poselitev, kmetijstvo in promet. Čez preval Peščenik nad Višnjo Goro potekata cestna in železniška povezava med Grosupeljsko kotlino in srednjo Dolenjsko. Ob sotočju Višnjice in Stiškega potoka pri Ivančni Gorici se glavna dolenjska cesta križa s prečno potjo od Save proti Krki in Žužemberku. Tu je stala rimska postojanka Acervo. Iste povezave so obstajale že prej, v halštatski dobi, ko je verjetno iz Vač preko Stične proti jugu vodila jantarska pot.

Na vzhodu preide Stiški kot v podobno Šentviško kotlino, ki ima kraški značaj. Večina voda kmalu ponikne, Šentpavelščica pa doseže Dobsko uvalo (298 m). Zaledje južno od Dobske uvale je močno zakraselo.

Tudi Temenica s povirjem in glavnimi pritoki zajeda v neprepustne kamnine Posavskega hribovja, južneje pa zaide v dolomitni svet Velikega Gabra.

3.1.2 Podnebje, prst in rastje

Večina pokrajine ima zmernocelinsko vlažno podnebje.

Pomembne so razlike med višjeležečimi prevetrenimi kraji ter med tistimi v kotanjah in na dnu kotlin, kjer se pojavlja toplotni obrat in z njim pogostejši slana in megla.

Zaradi velikega deleža prepustnega kraškega sveta v sušnem obdobju marsikje občutijo pomanjkanje vode.

Lastnosti prsti so povezane s kamninami in reliefom, odvisne pa so tudi od vodnih in podnebnih razmer. Prevladujejo pokarbonatne prsti, rdečerjave glinice ter rumenorjave ilovice. Kamninsko osnovo v vseh primerih sestavljajo ilovnato-glinasti nanosi.

Vode so marsikje poplavljalne, vendar so z regulacijo rek marsikje to odpravili (dolina Višnjice pod Višnjo Goro, Dobska uvala).

Tudi rastje je tesno povezano z reliefnimi in vodnimi razmerami. Na poplavnem svetu in območjih občasne ojezeritve uspeva močvirno rastje (ločje). Travniki so mokrotni, nekoliko boljši le na vzpetih robnih delih med nižjimi kotanjami in na njihovih pobočjih. Vzdušje vodotokov je na slabo razvitih rjavih obrečnih prsteh raztreseno drevesno in grmovno rastje. Za to območje so značilni bukovi gozdovi, na območjih z nadmorsko višino do 500 m pa gozd gradna in belega gabra – slednjega so ljudje na manj nagnjenih tleh že zgodaj izkrčili za kmetijske namene.

3.1.3 Prebivalstvo in naselja

Človek je bil v teh krajih prisoten že v bronasti dobi, v ilirski dobi pa je bilo tu celo središče halštatske kulture na Slovenskem (Virsko mesto pri Stični). Skozi podolje so vodile trgovske poti na velike razdalje med vzhodom in zahodom, od severa pa je prek Vač, stiškega gradišča in mimo izvirov Krke na jug verjetno vodila tudi jantarska pot. V začetku 12. stoletja sega zametek cistercijanskega samostana v Stični, ki je vseskozi vplival na gospodarsko in kulturno življenje širšega dolenjskega območja, tudi na njegovo agrarno kolonizacijo. V 15. stoletju je tu nastal Stiški rokopolis.

Za območje so značilne gručaste in obcestne vasi, v času turške nevarnosti pa so gradili tudi utrjena naselja ter tabore. Ponekod se lahko še najde staro, majhno dolenjsko hišo, ki je lesena ali zidana, pobeljena ali le ometana, s slamnato streho in značilnim »čopom«.

Pred 1. svetovno vojno je bilo območje dobro poseljeno, med obema vojnoma pa se je veliko ljudi izselilo, predvsem v Ameriko. Po 2. svetovni vojni je število prebivalstva počasi naraščalo, največji skok se je zgodil po letu 1971 zaradi industrializacija, ko se je zaradi bližine Ljubljane (delovna mesta) na območje Dolenjskega podolja začelo priseljevati veliko prebivalcev.

Večja urbanizirana območja tega dela Občine Ivančna Gorica so: Ivančna Gorica, Šentvid pri Stični, Stična ter Višnja Gora. Vsem krajem so skupni varna lega pred poplavami, bližina rodovitnega sveta, izjemno dober prometni položaj ob križiščih pomembnih cest in ob železnici.

Ivančna Gorica je urbanizirano gručasto naselje, ki leži v manjši kotlinici, vzhodno od sotočja Višnjice in Stiškega potoka. Majhen zaselek se je dokaj nenačrtno razrasel šele po letu 1945. Za razvoj je odločilen položaj ob železnici iz Ljubljane v Novo mesto in ob avtocesti med Ljubljano in Zagrebom. Tu je tudi cestni odcep proti Žužemberku. Kraj je pomembno zaposlitveno in oskrbno središče.

Šentvid pri Stični je v jedru gručasto naselje, ki izvira še iz predfevdalne dobe. Sestavljajo ga tudi številni zaselki na vzpetinah mokrotne Šentviške kotlinice. Leta 1113 je kot sedež prafare že opravljal pomembne središčne funkcije, tudi tržno.

Stična, razloženo naselje z gručastim jedrom in več zaselki, leži ob Stiškem potoku v gosto naseljenem Stiškem kotu. Ob stari poti od Litije v savski dolini proti Krki se je tu v prazgodovini razvila največja halštatska naselbina na Slovenskem, Virsko mesto. V bližini so tudi ostanki rimske naselbine.

Višnja Gora je staro mestece z gručastim jedrom na pomolu pod Starim gradom. Tu so stali že keltsko in rimsko taborišče ter v srednjem veku grad mogočnih grofov Višnjegorskih. S trgovskega, prometnega in vojaškega vidika je bilo to vplivno mesto, a je že konec 16. stoletja začelo propadati. Zaradi turških vpadov so se prebivalci preselili na varnejši grič v bližino, mesto pa so obzidali.

Slika 11: Šentvid pri Stični.

3.1.4 Gospodarstvo

V začetku je bilo najpomembnejše samooskrbno kmetijstvo, ki se je po 2. svetovni vojni spremenilo v specializirano kmetijstvo (uvedli so nove kulture ter se usmerili v mlečno in mesno govedorejo, svinjerejo ter vzrejo plemenske govedi). Na tem območju kmetje pridelajo največ krmnih rastlin ter jedilnega in semenskega krompirja.

Industrija, obrt ter terciarne in kvartarne dejavnosti so zgoščene v središčnih naseljih. Razvoj sta pospešila zgraditev ceste po 2. svetovni vojni in oblikovanje občinskih središč. Sicer je bila pokrajina v tem času zapostavljena in med slabše razvitimi v Sloveniji.

Eden izmed najpomembnejših dejavnikov razvoja pokrajine je promet. Tu čez so bile speljane najstarejše poti in vodile sem vedno nova ljudstva. Motivi za ljudske tokove so bili različni, in sicer naselitveni, osvajalni, vojaški, trgovski. Od najzgodnejših obdobj pa vse do danes je potekala glavna prometnica v smeri vzhod–zahod po omenjenem območju. Povezovala je Ljubljansko barje, Grosupeljsko, Šentviško kotlino in Temeniško dolino. Cesta in železnica sta pospešili doseljevanje, k naraščanju števila prebivalstva pa so pomembno vplivali tudi ugodne možnosti za kmetijstvo, za zaslužek, dnevne migracije.

Območje je tudi turistično zanimivo že zaradi bližine glavnega mesta, v večji meri pa zaradi številnih naravnih in kulturnih bogastev: kraškega sveta s podzemnimi jamami, brezni, kraškimi planotami in uvalami s ponikalnicami, zaradi globokih dolin, razglednih vrhov, številnih arheoloških in drugih kulturnih spomenikov. V Dolenjskem podolju so številne možnosti za rekreacijo.

Kvartarne dejavnosti so bolj zastopane le v občinskih središčih. Pokrajina je v tem pogledu precej slabo razvita. Šolski center v Ivančni Gorici je edina srednja šola med Ljubljano in Novim mestom.

3.2 SUHA KRAJINA

Suha krajina je ena izmed najbolj kraških pokrajin v Sloveniji, saj karbonatne kamnine pokrivajo več kot 90 % površja (glavnina so apnenci). Že geograf Anton Melik je menil, da je pokrajina dobila svoje ime zaradi pomanjkanja vode, kar jo sicer razlikuje od vodnate Dolenjske. Pokrajina je ena izmed manj razvitih v Sloveniji, število prebivalcev stalno upada. Slab gospodarski položaj je posledica neugodnih naravnih razmer in zgodovinskih dogodkov. Rudarstvo in fužinarstvo je konec 19. st. zamrlo zaradi slabih prometnih povezav. Zgraditev dolenjske železnice ob Temenici je potisnila dolino reke Krke v gospodarsko osamo.

Na severu meji na Dolenjsko podolje, na jugu na Malo goro, na vzhodu na Novomeško pokrajino in na zahodu na Velikolaščansko pokrajino. Pri opisu smo se osredotočile na tisti del Suhe krajine, ki spada ozemlju Občine Ivančna Gorica.

3.2.1 Kamnine, površje in vode

Prevladujejo apnenci, približno 10 % je dolomitov (v dolini reke Krke in severno od nje).

Večina pokrajine leži na nadmorski višini od 200 do 500 m n. v., le najvišji vrhovi sežejo čez 700 m (drugi najvišji vrh Občine je Ciganov hrib s 731 m n. v. pri kraju Krka).

Pokrajino na dva dela deli reka Krka, ki je v povprečju široka 1 km in dolga 25 km. Njen tok lahko razdelimo na 3 dele, samo v prvem (in na začetku drugega) teče po ozemlju Občine Ivančna Gorica – sprva teče po naplavni ravnici, potem pa preide v kanjonsko strugo. Obenem je to edina slovenska reka, ki tvori lehnjakove pragove. Iz Krke so vozili ob suši vodo z volmi po celotni Suhi krajini, v mlino ob Krki so vozili mlet žito iz različnih koncev Slovenije. Okoli leta 1920 so postavili dinamo za proizvodnjo električne energije. Pred 2. svetovno vojno sta bila tukaj žaga in mlin na pet kamnov.

Večji kraj je tudi Zagradec, kjer so bile že v 16. stoletju fužine, leta 1844 so zgradili železolivarno in plavž, ki sta kmalu prenehala delovati, in leta 1920 elektrarno. Postavitev mlinov in drugih obratov na vodni pogon so omogočili naravni lehnjakovi jezovi. Lehnjak je bil pomemben gradbeni material in v poletnih mesecih so ga žagali v vodi.

3.2.2 Podnebje, prst in rastje

Suha krajina ima zmerno celinsko podnebje. Povprečne oktobrske padavine so višje od aprilskih. Količina padavin se zmanjšuje od zahoda proti vzhodu. Značilni so tudi temperaturni obrati v uvalah in kraških poljih.

Med prstmi na apnencih prevladujejo rjave pokarbonatne prsti. Gozdov je dobra polovica ozemlja, njihov delež se še povečuje. Polovica vseh gozdov je gabrovih.

3.2.3 Prebivalstvo in naselja

Opisano območje spada med pokrajine s številnimi sledovi zgodnje, zlasti prazgodovinske naseljenosti. Razlog je v veliki količini železove rude v kraški rdeči prsti. Posledica pa je stalna in gosta poseljenost. V 19. stoletju je zaradi fužinarstva naraščalo število prebivalstva, za 20. stoletje pa je značilno izseljevanje in upad števila prebivalstva, pri čemer je dolina reke Krke primer manjšega izseljevanja kot prometno slabše dostopna območja. Upadanje prebivalstva je trajalo do 60. let prejšnjega stoletja, kasneje se je izseljevanje v glavnem ustavilo, naslednji popisi prebivalcev kažejo stagnacijo, med tem ko se v zadnjih letih število prebivalstva zopet povečuje. Posledica odseljevanja je neugodna starostna sestava, ki pa se zadnja leta izboljšuje na račun mladih priseljencev v našo občino.

Suha krajina spada med redkeje poseljena območja v Sloveniji. Gosteje naseljena je dolina ob reki Krki, kjer so tudi večja naselja. Prevladujejo gručaste vasi. Nima občinskega središča, razdeljena je med več občin, med katerimi je tudi Občina Ivančna Gorica.

3.2.4 Gospodarstvo

V osnovi jo lahko opredelimo kot kmetijsko pokrajino, ker se večina prebivalstva ukvarja tudi s kmetijstvom, malo pa je takih, ki se s kmetijstvom tudi preživlja. Večina prebivalstva zato migrira v večja mesta v službe.

Tu je bilo nekoč razvito fužinarstvo, železarstvo, žagarstvo, oglarstvo, strojarstvo in usnjarstvo. Po propadu teh dejavnosti je sledila preusmeritev v kmetijstvo. Danes na tem območju prevladuje zaraščanje travnikov in pašnikov, ogozdovanje. Na drugi strani pa se v posameznih delih vrača kmetovanje zaradi izgube služb v večjih mestih.

Suha krajina še vedno ne more sama preživeti svojih prebivalcev. Kmetijstvo skoraj ni tržno usmerjeno, industrije je malo, obstajajo le manjši industrijski obrati, trudijo se s turizmom. (*Povzeto po Perko, Orožen Adamič, str. 460 do 482.*)

4 NARAVNO- IN DRUŽBENOGEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI PO MELIKU

4.1 SREDINA DOLENJSKE: TEMENIŠKA DOLINA S ŠENTVIŠKO KOTLINICO IN STIŠKIM KOTOM

Že Anton Melik je leta 1959 opisoval območje današnje Občine Ivančna Gorica, ki je pripadalo Temeniški dolini s Šentviško kotlinico in Stiškim kotom ter Suhi krajini.

Melik je zapisal, da je omenjeno območje pripadalo porečju reke Mirne (le-ta naj bi izvirala nad Višnjo Goro), ki je kasneje razpadlo. Za območje naše Občine je pomemben del, ko Višnjanski potok pri Ivančni Gorici ostro zavije proti jugu, proti reki Krki.

Glede kamninske sestave na tem območju prevladujeta apnenec in dolomit, na katerih se je naredila rdeča prst. Melik navaja, da spada to območje z večino Dolenjske vred med geološko najmanj raziskane dele slovenske zemlje. Območje je vzhodna meja slovenskega krasa, ki se začinja s Suho krajino, kjer je le malo površinskih vodnih tokov, vidne pa so že nekatere kraške oblike (npr. vrtače). Vendar »v velikem vendarle kras licu pokrajine še ni vtisnil gospodujočega pečata, marveč le hidrografske značilnosti, ki so za kulturno geografijo dokaj očitne, a v geomorfološkem smislu še krepko prevladujejo svojstva normalnega površja.«

4.1.1 Kraške planote okrog Višnje Gore

Na tem območju se dvigajo Kriška planota (danes bolj znana pod imenom Polževo; 580 do 620 m), Leskovška planota (600 do 660 m) in Metnajska planota (550 do 640 m). To so prav izrazite in prostrane planote, najvišje v predelu osrednje Dolenjske. Med sabo jih ločujeta Stiški in Višnjanski potok, ki oba tečeta v dinarski smeri. Na teh planotah je malo gozdov, saj je večina površine spremenjena v obdelovalno zemljišče (travniki, pašniki, njive), kar nekaj pa je tudi zaselkov in vasi. Površje je kraško,

prevladujejo manjše vrtače, velikih vrtač je malo. Planote so že zgodaj privabliale človeka, saj so na vseh ugotovljeni sledovi prazgodovinske obljudenosti, o čemer pričajo krajevna imena, npr. Gradišče, ter ohranjeni okopi. Razlog lahko iščemo v zgodovinsko pomembni strateški legi.

4.1.2 Stiški kot

Stiški kot je po Meliku prava sredina srednje Dolenjske. Na zahodu se naslanja na dinarske planote, ki se dvigujejo okrog Višnje Gore. Iz tega obrobja priteka Višnjanski potok (Višnjica), v katerega se izliva Stiški potok in na tem sotočju Višnjica zavije ostro proti jugu in proti reki Krki. Pri Muljavi se značaj doline ob Višnjanskem potoku spremeni – potok teče po dokaj globoko vrezanem dolu v obliki ozkega korita. Od Muljave navzgor se ob potoku širi aluvialna ravan, ki je pogosto poplavljena, zato se na njej razprostirajo le travniki. Na robovih so urejene njive, zrastle so vasi. Stiški potok je ožji od Višnjice, zato je ob strugi več območja, urejenega za polja in namenjenega poselitvi. Na tem območju se pojavljajo površinske kraške oblike (ponikva, suha dolina). Območje je primerno za poljedelstvo, poselitev. To so stara kulturna tla, z mnogimi arheološkimi najdbami in še sedaj vidnimi gomilami. Tudi danes je gosto poseljena pokrajina.

4.1.3 Šentviška kotlina

Zanjo je značilno, da nima površinskega odtoka in da prevladuje kraška hidrografija. Nekaj potočkov je popolnoma izginilo zaradi napredovanja zakrasevanja, nekaj majhnih površinskih potokov pa dobi vodo od Metnajske planote. Potočki so razrezali površje in hkrati izoblikovali obsežnejšo ravnico pri Dobu, ki postane v obdobju obsežnega deževja jezero. Vasi se držijo roba ali so se povzpele na pobočja. Severni del Šentviške kotlinice ima manj ravnega površja. Značaj pokrajini dajejo holmi oz. majhni hribčki. Med holmi so terase, primerne za poljedelstvo.

Šentviška kotlina je najbolj obdelani pas srednje Dolenjske, travnikov in pašnikov je manj. To je stara kulturna zemlja, izpričani so prazgodovinski sledovi, gostota poselitve je velika.

4.1.4 Prometna lega in večji kraji

Omenjeno področje ima zelo pomembno prometno lego. Po zahodnem delu gre velika pot, ki povezuje Ljubljansko in Krško kotlino.

Temeniška pot je bila skozi stoletja del velike ceste, ki je vezala balkanske in spodnjepanonske predele preko Ljubljane na zgornjo Italijo. Ohranjenih je veliko zgodovinskih spomenikov.

Za urbana naselja so ob njej najbolj prikladni tisti kraji, ki so po naravi odbrani za razpotja stranskim potem: med Višnjo Goro, Stično in Šentvidom.

4.1.4.1 Višnja Gora, Stična, Šentvid

Predel med Višnjo Goro in Šentvidom predstavlja demografsko jedro pokrajine, utemeljeno z naravnimi pogoji. Po širokem podolju poteka glavna cesta od Stične mimo Šentvida proti Temenici, vmes se odcepi cesta proti reki Krki ob Višnjanskem potoku. Od Šentvida se odpre povezava k Savi in Litiji. Med Ivančno Gorico in Šentvidom se križajo glavne poti in s tem ustvarjajo pobudo za nastanek tržišča.

V prazgodovinski dobi je bil ta predel močno naselbinsko jedro: obilne izkopenine pričajo o tem na raznih krajih, posebno pri Viru pri Stični in gradišča na višinah. V rimski dobi je tu stala postaja Acervo, kjer se je pot odcepila v zgornjo Krko in naprej proti Blokam, morda celo kot bližnjica k morju.

V neposredni bližini prazgodovinskega in rimskega naselbinskega središča je nastala ena najstarejših župnij slovenske zemlje, prafara v Šentvidu, izpričana že za prva desetletja 12. stoletja, ki ji je bilo v cerkvenem pogledu podrejeno silno široko področje Dolenjske. Kot sedež velike cerkvene enote je Šentvid lepo napredoval, še bolj pa očitno spričo svoje ugodne prometne lege, saj pomeni eno najmenitnejših prometnih križišč na srednjem Dolenjskem. Šentvid je dobil tržne pravice, in sicer se kot trg prvič omenja leta 1140. Toda ni ohranil trške vloge, saj se v letu 1475 zadnjikrat omenja kot trg. Vzhodni del Šentvida se še danes imenuje Stari trg. Nenavadni pojav, da je trg v Šentvidu propadel, kljub temu da položaj zanj nikakor ni bil neugoden, celo nasprotno, prav prikladen, ima svoje vzroke v tekmi z dvema drugima ustanovama v istem področju: samostan v Stični in trg, kasnejše mesto Višnja Gora. V novem veku je ostal Šentvid samo vas, toda še vedno najpomembnejše naselje soseske in od stare tradicije je mogel ohraniti tudi velik del vodilne gospodarske vloge, kljub temu da je ostal nekoliko v stran od velike ceste in da so tudi železniško postajo osnovali 2 km od vasi. Tu je bilo precej trgovine, obrti, pred vojno so postavili tudi usnjarsko tovarno. Leta 1880 je tu živelo 470 prebivalcev, leta 1931 pa 493.

4.1.4.2 Stična

Tu so v prvi polovici 12. stoletja, leta 1136, ustanovili cistercijanski samostan, ki je ob svoji cerkveno-verski funkciji združil tudi veliko fevdalno gospodstvo in postal s tem eno najvažnejših demografskih središč na Dolenjskem. Prevzemal je od stare šentviške prafare čim več cerkveno-upravne vloge in končno so leta 1389 šentviško župnijo priključili k stiškemu samostanu. Ob samostanu se je kot ob sedežu prostranega samostanskega gospodarstva in spričo intenzivnega gospodarskega, zlasti trgovskega uveljavljanja, razvilo večje naselje. Samostan sam so postavili v slikoviti legi, po vzorcu dobe, ob vhod v tesno deber Stiškega potoka, v zatišje pod mirni okvir Metnajske in Leskovške planote. Toda na drugo stran je bil odprt v sončno pokrajino, kjer je bilo že od nekaj zgoščeno prebivalstvo in so mimo tekle velike poti. In v tej smeri je ob samostanu nastajala polagoma vas, ki ima še danes nekaj obrtnega in trgovskega značaja ter je leta 1959 štela 573 ljudi. Toda kljub vsemu je Stična ostala stran od glavne prometne povezave in tudi železniška postaja je oddaljena 2 km.

4.1.4.3 Višnja Gora

Višnja Gora je eden naših najzanimivejših primerov, kako se je tržišče preneslo iz prometnega križišča v lego, z urbanističnega vidika mnogo manj prikladno, pod

vplivom prevlade strateškega nagiba fevdalne dobe. Stoji v soteski med Leskovško in Kriško planoto, v tesni dolini Višnjanskega potoka in hkrati pod klanci, ki jih mora prevaliti cesta na razvodju med porečjem Višnjice in Grosupeljsko kotlino. Pobuda za tržno naselje je izhajala od močnega rodu Višnjegorskih, ki so imeli na vrhu trden grad. In sicer prav v legi, ki je obvladovala ta važni prehod.

Kot trg se prvič omenja sredi 13. stoletja, in sicer leta 1269. V mesto so Višnjo Goro povzdignili leta 1478, v dobi turške nevarnosti, s čimer se še posebno označuje njena strateška važnost. Da je Višnja Gora nastala kot tržno naselje pod gradom, stoječim na gori, priča že njeno ime. Obdali so ga z obzidjem, da je lahko vršilo svojo obrambno vlogo. Toda v neugodni poziciji, kamor so jo postavili strateški fevdalni nagibi, Višnja Gora ni mogla napredovati. Da bi povečali njeno tržno vrednost, so sem preložili semnje iz Šentvida pri Stični, ampak Višnja Gora ni mogla zaživeti v živahnejše tržišče niti v novi dobi, ko je tod mimo stekla železnica in se je v mestu osnoval sedež sodnega okraja. Višnja Gora ima še vedno po upravnih zakonih naslov mesta. Število prebivalstva stagnira.

Da Višnja Gora ne more napredovati, nas niti najmanj ne preseneča, saj na vsej poti od Novega mesta do Ljubljane nikjer ne sežejo slabo poseljene planote od obeh strani tako tesno do ceste kakor tu.

4.1.4.4 Ivančna Gorica

Čisto drugačna situacija je z Ivančno Gorico, kjer se z glavno cesto ter železnico stika prehod k reki Krki. Obilica prometa, osebnega in blagovnega, priča, da je tu po naravnih pogojih odbran kraj za urbano središče pokrajine in ob postaji vidimo, kako so hitro zrastle gostilne, prodajalne in domovi. Gospodarski razvoj na tem mestu sam popravlja napake prejšnjih stoletij, ko se je tržišče prestavljalo po nagibih, ki niso izvirali iz urbanističnih smernic. Kljub majhnemu številu prebivalcev (leta 1959 le 179) je Ivančna Gorica tisti kraj v tem okolišu, ki je lociran na najugodnejšem območju, da postane gospodarsko središče, za novo industrijo, za kar je tu tudi ustrezno ravno zemljišče v obilici. Za upravno središče so izbrali ravno Ivančno Gorico in ji priključili Stično, Šentvid, Višnjo Goro, Krko in Zagradec. Leta 1959 je bilo to območje gospodarsko še zelo slabo izkoriščeno in že Melik je ugotovil, da potrebuje veliko podpore za gospodarski razvoj.

4.2 SUHA KRAJINA

V južnem delu Šentviške kotlinice in pod Stično se začnejo učinkovito uveljavljati kraški pojavi. Proti zahodu od tod so popolnoma v prevladali: vsa voda izgine v tla, nobenega potoka ni na površju, pomanjkanje vode je splošno, kar pomeni za človeka najbolj viden in v njegovem gospodarstvu najbolj učinkovit pojav. Zato tudi ime pokrajine na obeh straneh zgornje Krke, Suha krajina. Pokrajina naj bi se razprostirala na območju od Dobropolj do spodnje Temenice, do Višnjanskega potoka in Šentviške kotline do Soteske in Roga ter do severnega konca Kočevske Male gore.

Območje je zajelo zakrasevanje, povsod je površje razjedeno z nešteti vrtačami in raznovrstnimi nepravilnimi kraškimi kotanjami, na desnem bregu so uvale.

Suha krajina spada med tiste slovenske predele, ki se odlikujejo po izredno obilnih sledovih zgodnje, prazgodovinske poseljenosti. Kljub temu se je Melik spraševal, zakaj je bila v preteklosti območje, zanimivo za priseljevanje, saj je za območje značilno pomanjkanje vode, malo gospodarskih virov, malo primerne območja za kmetijsko obdelavo ter veliko skal, ki onemogočajo to kmetijsko obdelavo. Nadalje avtor ugotavlja, da je za dokaj gosto prazgodovinsko poselitev »krivo« položno pobočje, prekrito z rdečo ilovico, ki je ob primernem gnojenju zelo rodovitna prst. Zaradi manjše količine padavin se tudi gozd ni razraščal (izjema sta bila bukov in brezov gozd), zato je bilo več možnosti za naselitev in poselitev. Poleg kmetijskega obdelovanja je človeka v ta del privabljal tudi železova ruda. V Zagradcu (kraj Fužine) so ob reki Krki postavili železarsko podjetje, fužine in kovačnice. Za fužine so rabili veliko oglja, za kar so porabljali bukov les, zato je na desnem bregu reke Krke veliko izkrčenega ozemlja, ki je v veliki meri namenjen paši. Na Krki je v Zagradcu nastala tudi električna hidrocentrala.

Dobrih travnikov v Suhi krajini zelo manjka. Prevladujejo paši namenjene površine, na katerih na površje gleda živa skala. Največja ovira poljedelstvu in živinoreji pa je pomanjkanje vode. V poletnih mesecih zelo veliko manjših vodotokov presahne, ljudje so izkoriščali naravna vodna zajetja (»kal« – kotanja, polna vode, sredi vasi), ki pa so v vročih mesecih tudi presahnila, zato so morali po vodo hoditi drugam. Za območje so značilni kraji, ki nosijo v imenu besedo kal – Rdeči kaj, Lučarjev kal, Kal ...).

Suha krajina se poleti zelo segreje, saj je odprta proti Krški kotlini in posredno proti Panonskemu nižavju. Po njej poteka tudi meja vinogradov, ki jih je v zgornjem delu Suhe krajine zelo malo. Pridelano vino je kiselkasto in namenjeno zgolj lastni uporabi.

Pomembna je tudi prometna lega tega območja. Osrednjo prometno žilo predstavlja Krška dolina, odprta v vse smeri. Ta prometna povezava je že starodavna cesta, znana po različnih arheoloških najdbah. S cestami je Suha krajina sicer dobro preprejena, vendar je ostala stran od železniške proge, ki je šla po temeniški dolini, zato se tudi obrtna dejavnost v tem delu Slovenije ni ohranila v veliki meri. Pomembno dejstvo pa je tudi, da spada avtobusni promet med Žužemberkom in železniško postajo Stična (Ivančna Gorica) med najstarejše avtobusne zveze v Sloveniji.

Suha krajina je kmetijska in spada med najmanj industrializirana področja na Slovenskem. Večina prebivalstva živi od kmetijstva in v času pisanja Geografskega opisa je bilo to območje tudi območje močnega odseljevanja. (Povzeto po Melik, str. 389 do 422.)

5 SELITVE

Selitve pomenijo, da prebivalci zamenjajo kraj svojega bivanja. Na lokalni ravni so selitve zelo pomemben dejavnik pri spreminjanju števila prebivalcev, saj se število prebivalcev na ta način lahko zelo hitro poveča ali zmanjša. Kakšen bo ta vpliv, je seveda odvisno od posameznih dejavnikov – naravnih, družbenih, gospodarskih, negospodarskih ... (<http://eucbeniki.sio.si/geo1/2532/index.html>).

Migracije oziroma selitve so kompleksen globalen pojav, s katerim se srečujejo vse države po svetu. Države so tako lahko izvor migracij, prehodni cilji potovanja ali mesto priselitve, po navadi celo vse troje hkrati.

Skozi stoletja se je kljub raznovrstnim oviram na milijone ljudi (pre)selilo v druge kraje, saj človek pozitivno vrednoti gibanje, spreminjanje geografskega in družbenega okolja ter tako poskuša najti zase in svoje bližnje boljše kraje za življenje.

Selitve potekajo v dveh smereh: prebivalci se iz kraja svojega bivanja lahko izselijo (postanejo izseljenci ali emigranti) v nov kraj, kjer postanejo priseljenci ali imigranti. Razliko med številom priseljenih in izseljenih na nekem območju imenujemo migracijski saldo. Ta je pozitiven, kadar je več priseljenih kot odseljenih. Tako stanje je značilno za gospodarsko razvite države. Negativen migracijski saldo je značilen za manj razvite države. Na podlagi pozitivnega oziroma negativnega migracijskega salda ločimo države priseljevanja in države izseljevanja.

V slabo razvitih državah je navadno naravni prirastek višji, hkrati pa imajo take države večinoma negativen migracijski saldo. V razvitih državah je položaj ravno obrnjen.

5.1 OBMOČJA ZGOŠČANJA, PRAZNJENJA IN STAGNACIJE

Obstajajo trije tipi demografskih območij: območja zgoščanja, območja praznjenja in območja stagnacije.

Območja zgoščanja prebivalstva so tam, kjer prevladuje priseljevanje. Po navadi se priseljujejo mlajši prebivalci v rodni dobi, kar v teh delih sveta še dodatno poveča rast števila prebivalcev. Praviloma so to gospodarsko visoko razvita mestna območja z veliko delovnimi mesti, stanovanji in možnostmi izobraževanja. Mesta se zaradi tega širijo, s tem pa tudi mestni način življenja (urbanizacija). Priseljenci se znotraj mest pogosto naseljujejo strnjeno. Na ta način se oblikujejo mestne četrti, ki močno spominjajo na kraje, od koder prevladujejo prihajajo tamkajšnji priseljenci. Tak primer sta četrti China town in Little Italy v New Yorku.

Območja praznjenja prebivalstva ali depopulacije so tista, od koder se prebivalci odseljujejo. Zaradi odseljevanja mladega prebivalstva se močno zmanjša naravni prirastek (lahko je tudi negativen) in ta območja postanejo demografsko ogrožena. Pogosto gre za težko dostopna hribovita ali robna podeželska območja, kjer se opušča kmetovanje (deagrarizacija).

Območja stagnacije prebivalstva so tista, kjer se število prebivalcev bistveno ne spreminja. To pomeni, da je naravni prirastek bolj ali manj nespremenjen (izmenično pozitiven in negativen), število odseljenih je bolj ali manj enako številu priseljenih.

Selitve lahko delimo tudi po drugih merilih. Lahko so opredeljene časovno, glede na prostor ali na prostovoljnost oziroma prisilo.

Glede na čas razlikujemo stalne, začasne in dnevne selitve. Pri stalnih se ljudje izselijo za stalno, rečemo jim izseljenci. Če se prebivalci selijo na začasno delo v tujino, jih imenujemo zdomci. Po navadi v tujini delajo več let in se nato vrnejo domov. Sezonske selitve so vezane na sezonska dela, pogoste so zlasti v kmetijstvu, gradbeništvu in

turizmu. Dnevne selitve so tiste, ki so povezane z vsakodnevnim menjavanjem kraja bivanja in kraja dela oziroma šolanja.

Glede na prostor selitve delimo na notranje, zunanje, meddržavne in čezmorske. Celine priseljevanja so danes predvsem Severna Amerika, Avstralija in Evropa, ostale celine so večinoma območja izseljevanja, čeprav tudi znotraj njih prihaja do posameznih območij izrazitega priseljevanja in odseljevanja.

Selitve so lahko tudi prostovoljne ali prisilne. Vzroki za prisilne izselitve so po navadi verski, rasni, etnični ali politični. Posledica prisilnih selitev so begunci.

Vzroki za selitve so lahko gospodarski ali negospodarski.

5.2 VZROKI ZA SELITVE

5.2.1 Gospodarski vzroki

Gospodarski vzroki za selitve običajno nastanejo zaradi interesa po izboljšanju materialnih življenjskih razmer. Selitve so lahko notranje (znotraj države) ali zunanje (v tujino). Pri tem je ključna smer iz manj razvitih v bolj razvite predele držav. Beg s podeželja na primer pomeni izseljevanje prebivalcev s podeželskih območij v mesta. V razvitih državah se smer zaradi dobrih prometnih povezav spremeni, saj je za mnoge ljudi kakovost bivanja na podeželju boljša kot v mestih, kjer so večinoma zaposleni. V zadnjem času je tudi v Sloveniji zelo aktualen problem bega možganov (»brain drain«), ki zaznamuje izseljevanje višje izobražene delovne sile v bolj razvite države. Za državo izseljevanja je tovrstno izseljevanje lahko pogubno, saj se denar, ki ga država vlaga v posameznikovo znanje, z izselitvijo ne povrne.

5.2.2 Negospodarski vzroki

Gre za selitve iz osebnih razlogov, na primer za družinske, podnebne in zdravstvene vzroke. Ljudje se v tem primeru preseljujejo zaradi partnerske zveze, boljše zdravstvene oskrbe ali podnebnih razmer, ki jim bolj ustrezajo. Negospodarske selitve so lahko tudi politično motivirane, saj so migracijski tokovi pogosto usmerjeni iz politično nestabilnih ali nedemokratičnih držav v politično stabilne, bolj demokratične države. Taki priseljenci po navadi zaprosijo za politično zatočišče ali azil. Podoben skupni imenovalec imajo tudi selitve iz verskih razlogov, posebej če gre za preganjanje dela prebivalcev zaradi drugačnega verskega prepričanja.

Vsaka država ima svojski pristop do razreševanja problematike priseljevanja in izseljevanja. Predvsem gospodarsko dobro razvite države po navadi omejujejo priseljevanje na način, da odpirajo možnosti za priseljevanje le najperspektivnejšim in visoko izobraženim posameznikom.

V državah priseljevanja je pozitivna posledica priselitev izboljšana starostna sestava prebivalstva. Vendar kljub vsemu veliko število priseljencev na neko območje za državo predstavlja dodatno breme, saj imajo po navadi težave z zagotavljanjem ustreznih življenjskih in bivalnih razmer ter ustreznih delovnih mest. Pogosti so tudi konflikti z avtohtonim prebivalstvom, ki so največkrat posledica kulturnih razlik med

avtohtonim in alohtonim prebivalstvom. Slednji so v novem okolju pogosto izpostavljeni asimilaciji in izgubi lastne identitete.

6 RAZISKOVALNO DELO

6.1 PRIMERJAVA MED OBČINAMI

V prvi vrsti nas je zanimala primerjava med vsemi petimi sosednjimi občinami in našo občino, zato smo poiskale kazalnike (gostota prebivalstva, skupni prirastek, povprečna starost prebivalstva, površina občine) o prebivalstvu ter jih primerjale med sabo po občinah.

Preglednica 1: Kazalniki za leto 2016 po občinah.

	Grosuplje	Dobrepolje	Ivančna Gorica	Šmartno pri Litiji	Žužemberk	Trebnje	SLO
gostota preb. (preb./km ²)	151	38	72	58	28	76	102
skupni prirast (na 1000 preb.)	11,3	-7,4	10,9	5,8	2,8	13,7	0,8
povprečna starost preb. (leta)	39,8	42,5	39,7	41,7	40,7	40,7	42,9
st. registrirane brezposelnosti (%)	9,5	8,5	7,5	8,7	6	8,5	11,2
površina (km ²)	134	103	227	95	164	163	

(<https://www.stat.si/obcine>)

Izmed vseh 6 občin je samo Občina Grosuplje nadpovprečno gosto poseljena, saj v povprečju v njej živi 151 prebivalcev na km². Sledita ji Občini Trebnje in Ivančna Gorica, vendar je njuna gostota poselitve za polovico nižja (76 v Občini Trebnje in 72 v Občini Ivančna Gorica).

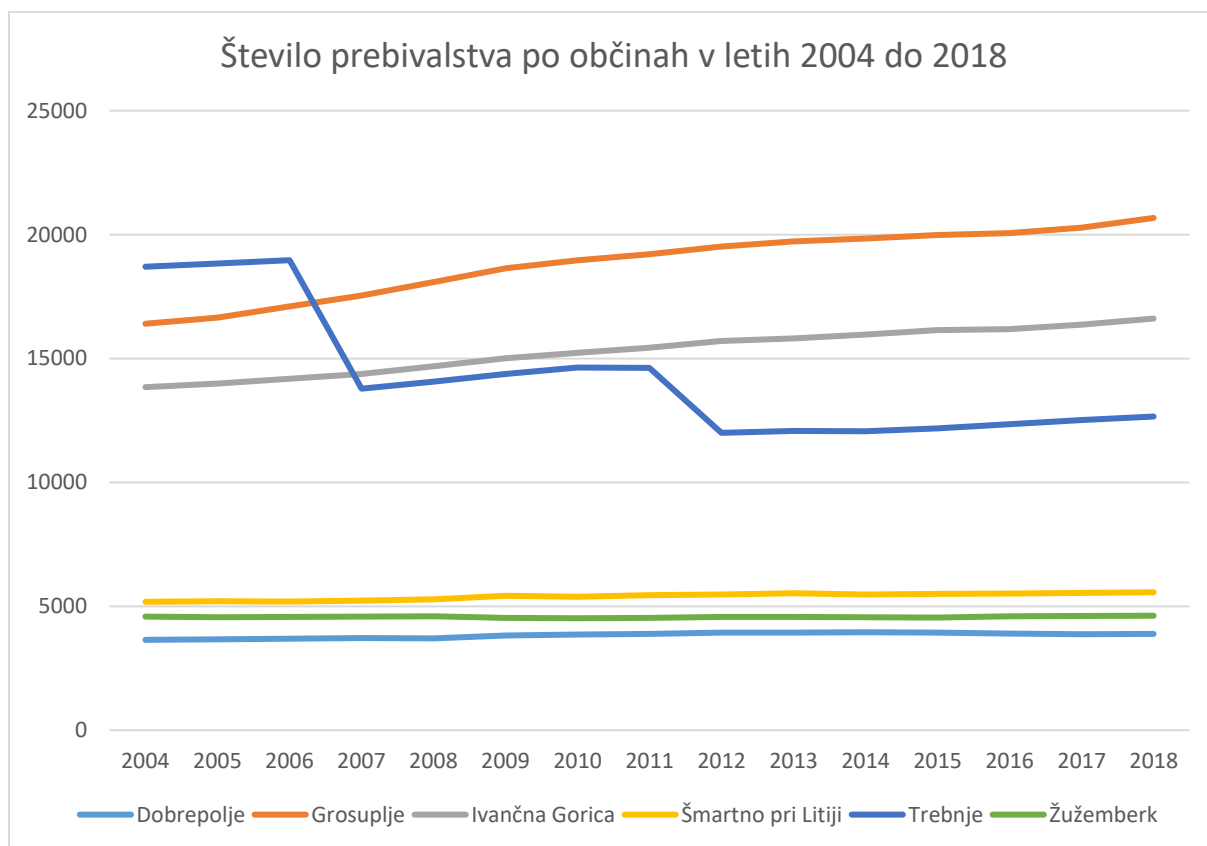
Zanimiv je tudi podatek o skupnem prirastku na 1000 prebivalcev, saj v vseh pregledanih občinah število prebivalstva narašča (naravni in selitveni prirastek) in je krepko nad slovenskim povprečjem, izjema je le Občina Dobrepolje, ki pa beleži konstantno zmanjševanje števila prebivalstva. Glede na slovensko povprečje lahko trdimo, da je pregledano območje območje velikega priseljevanja in visokega naravnega prirastka (izjema je Občina Dobrepolje).

Med vsemi 6 občinami je povprečna starost prebivalcev v Občini Ivančna Gorica najnižja, kar priča o dejstvu, da se k nam priseljujejo mladi, mlade družine.

Preglednica 2: Število prebivalstva po občinah med leti 2004 in 2018.

	Dobrepolje	Grosuplje	Ivančna Gorica	Šmartno pri Litiji	Trebnje	Žužemberk
2004	3648	16403	13843	5183	18703	4591
2005	3667	16656	13992	5200	18827	4559
2006	3690	17102	14184	5198	18966	4574
2007	3719	17547	14370	5235	13782	4585
2008	3705	18085	14692	5278	14071	4601
2009	3824	18634	15008	5419	14371	4527
2010	3861	18965	15225	5391	14629	4519
2011	3884	19204	15440	5446	14620	4536
2012	3933	19521	15706	5472	12001	4566
2013	3938	19719	15810	5522	12075	4568
2014	3954	19842	15963	5476	12063	4560
2015	3936	19977	16141	5498	12181	4548
2016	3898	20059	16182	5515	12354	4592
2017	3870	20284	16361	5545	12522	4606
2018	3881	20672	16611	5565	12662	4621

Graf 1: Število prebivalstva po občinah v letih 2004 do 2018.

Število prebivalstva je v Občinah Žužemberk, Šmartno pri Litiji in Dobropolje v stagnaciji – od leta 2004 do 2018 se število prebivalstva v njih ni bistveno spremenilo. Drugačno stanje je v Občini Trebnje, saj se je omenjena občina kar dvakrat po letu 2004 delila, in sicer leta 2006 in leta 2011. V teh dveh obdobjih je opaziti izdatno zmanjšanje števila prebivalstva, saj se je ta del prebivalstva začel voditi v drugih dveh novonastalih občinah (leta 2006 Občina Mokronog – Trebelno in leta 2011 Občina Mirna).

Trend dviga števila prebivalstva je opazen v Občinah Grosuplje in Ivančna Gorica, saj sta obe občini zanimivi za priseljevanje predvsem zaradi bližine Ljubljane in s tem možnosti zaposlitve, nižjih cen nepremičnin ...

6.2 SPLETNA ANKETA

Odločile smo se, da bomo raziskovale selitvene tokove v Občini Ivančna Gorica. Po temeljitem premisleku smo ugotovile, da bo raziskovanje preobsežno, če se bomo osredotočile na vse oblike selitev, zato smo se usmerile na priselitve v našo občino.

Za metodo dela smo izbrale spletno anketo, da bi dobile čim večji vzorec za analizo.

Spletno anketo smo izdelale preko spletnega mesta 1ka. Anketa, ki se nahaja v prilogi in vsebuje 13 vprašanj, je bila objavljena na spletni strani OŠ Stična ter poslana staršem učencev naše šole. Ker je naša šola največja šola v Sloveniji (po številu učencev – v šolskem letu 2018/2019 nas je bilo 1284 – po številu podružnic – 6 podružnic in matična šola – po številu oddelkov – 81,80 oddelkov), je bila povezava do ankete poslana na kar 700 elektronskih naslovov staršev naših učencev. V Občini Ivančna Gorica deluje še ena osnovna šola, in sicer Osnovna šola Ferda Vesela, Šentvid pri Stični, ki ima eno podružnico. Dogovorile smo se, da so tudi na spletni strani omenjene osnovne šole objavili povezavo do spletne ankete, prav tako pa so jo objavili na občinski spletni strani. S tem smo si zagotovile vidnost naše ankete.

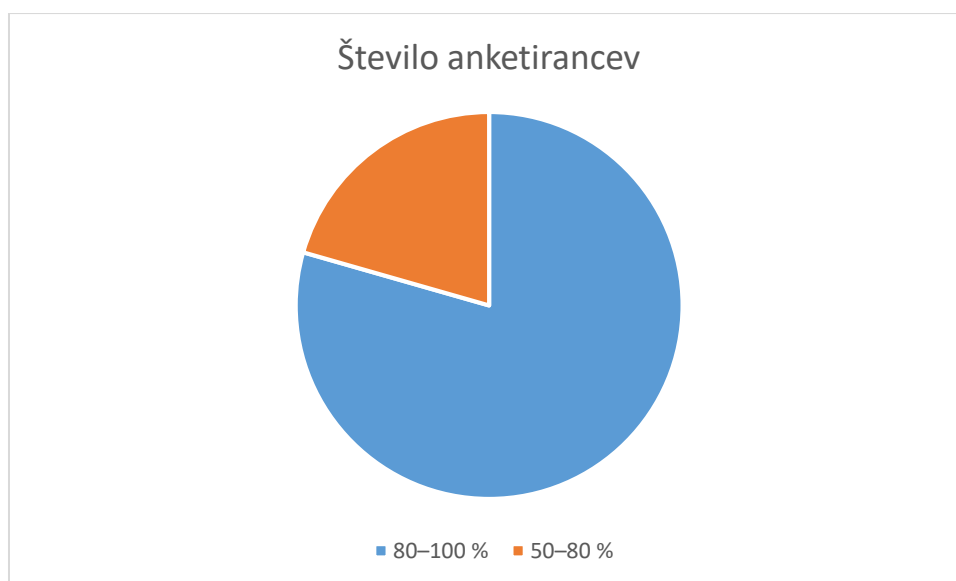
V enem tednu (od 6. 3. do 13. 3. 2019), kolikor časa je bila spletna anketa aktivna, je nanjo kliknilo 857 občanov naše občine. V nagovoru smo za izpolnjevanje prosile tiste prebivalce naše občine, ki so se vanjo priselili (v mladosti, v odrasli dobi ...). Kljub temu je na anketo kliknilo tudi veliko tistih, ki za našo anketo niso pomembni (takih je bilo 400) in same ankete niti niso reševali.

Anketa je bila zasnovana na tak način, da smo od anketirancev želele poleg odgovora da/ne slišati tudi njihovo mnenje. Veliko anketirancev je svoje mnenje podalo, vsi pa ne. 363 (79 %) anketirancev je rešilo spletno anketo v 80–100 % (podali so vsa ali le nekaj mnenj), 94 (21 %) anketirancev je rešilo našo anketo v 50–80 %, kar pomeni, da so podali malo ali nič mnenj. Kljub temu lahko vseh 457 rešenih anket štejemmo za statistično pomembne.

Preglednica 3: Število anketirancev glede na del rešene ankete.

Del rešene ankete	Število anketirancev
80–100 %	363
50–80 %	94

Graf 2: Število anketirancev glede na del rešene ankete.

(Vse preglednice in grafi v tem delu naloge so naše delo.)

Spletna anketa je vsebovala 13 vprašanj. 9 vprašanj je anketirance spraševalo po njihovih subjektivnih odgovorih, zadnja 4 vprašanja pa so demografskega tipa.

Vsa vprašanja (razen 2.) so bila izbirnega tipa, kjer je bil možen en odgovor. Za več odgovorov so se anketiranci lahko odločili pri 3. vprašanju (Zakaj ste se preselili v Občino Ivančna Gorica?). Pri drugem vprašanju so anketiranci morali zapisati letnico priselitve v Občino Ivančna Gorica.

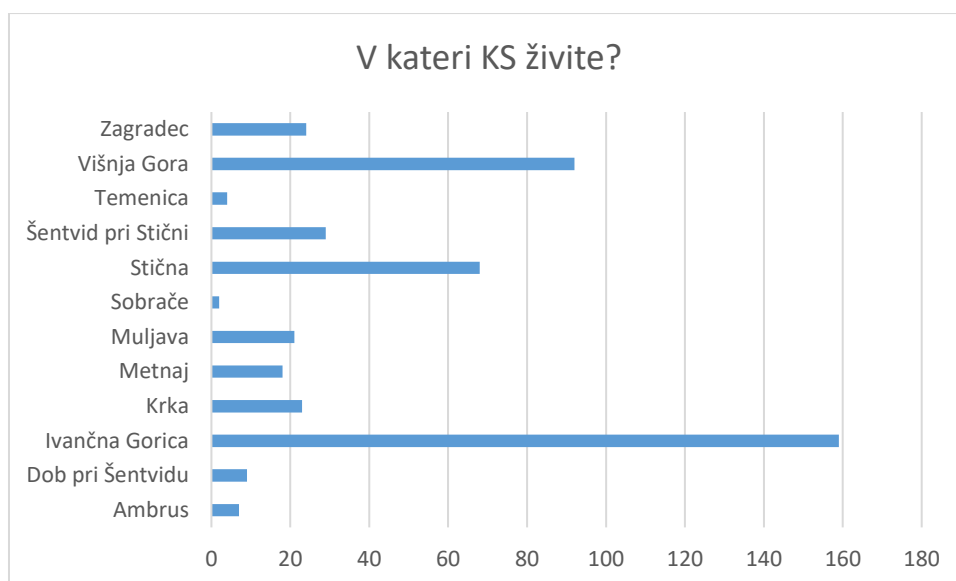
6.2.1 Analiza ankete

Pri prvem vprašanju nas je zanimalo, v kateri krajevni skupnosti živijo anketiranci. Izbirali so lahko med 12 možnostmi (tj. 12 krajevnih skupnosti v Občini Ivančna Gorica).

Preglednica 4: V kateri krajevni skupnosti živite?

Krajevna skupnost	Število anketirancev	Delež anketirancev (v %)
Ambrus	7	2
Dob pri Šentvidu	9	2
Ivančna Gorica	159	35
Krka	23	5
Metnaj	18	4
Muljava	21	5
Sobrače	2	0
Stična	68	15
Šentvid pri Stični	29	6
Temenica	4	1
Višnja Gora	92	20
Zagradec	24	5

Graf 3: V kateri krajevni skupnosti živite?

Na našo anketo se je odzvalo največ prebivalcev krajevne skupnosti Ivančna Gorica (159 vprašanih). Rezultat je pričakovan, saj je med vsemi 12 krajevnimi skupnostmi ravno KS Ivančna Gorica največja in po rezultatu sodeč tudi tista krajevna skupnost Občine Ivančna Gorica, v katero se je priselilo največ priseljencev. Sledita KS Višnja Gora (92 odgovorov) in KS Stična (68 odgovorov).

Po prvih dveh dneh aktivnosti ankete, ko je bila objavljena na naši šolski spletni strani ter poslana prek e-naslovov staršem učencev naše šole, se je videlo, da štiri krajevne skupnosti (Dob pri Šentvidu, Sobrače, Šentvid pri Stični in Temenica), katerih otroci se vozijo v OŠ Ferda Vesela Šentvid pri Stični, nimajo nobenega odgovora. Dejstvo smo pripisale temu, da anketa ni objavljena na njihovi šolski spletni strani, zato smo se odločile prositi za pomoč sosednjo šolo in Občino. Naslednji dan je bila spletna anketa objavljena tudi na spletni strani OŠ Ferda Vesela Šentvid pri Stični in na spletni strani Občine Ivančna Gorica. Delež anketirancev iz omenjenih štirih krajevnih skupnosti se je dvignil. Drugi razlog za nizko stopnjo odgovora pa lahko pripišemo dejstvu, da se manj ljudi priseljuje v naslednje krajevne skupnosti: Sobrače, Temenica, Ambrus in Dob pri Šentvidu.

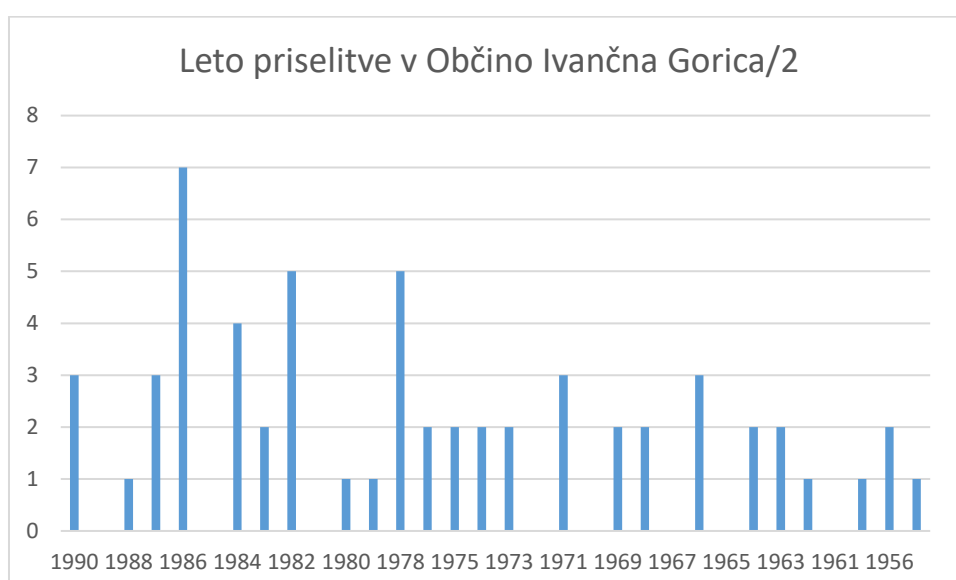
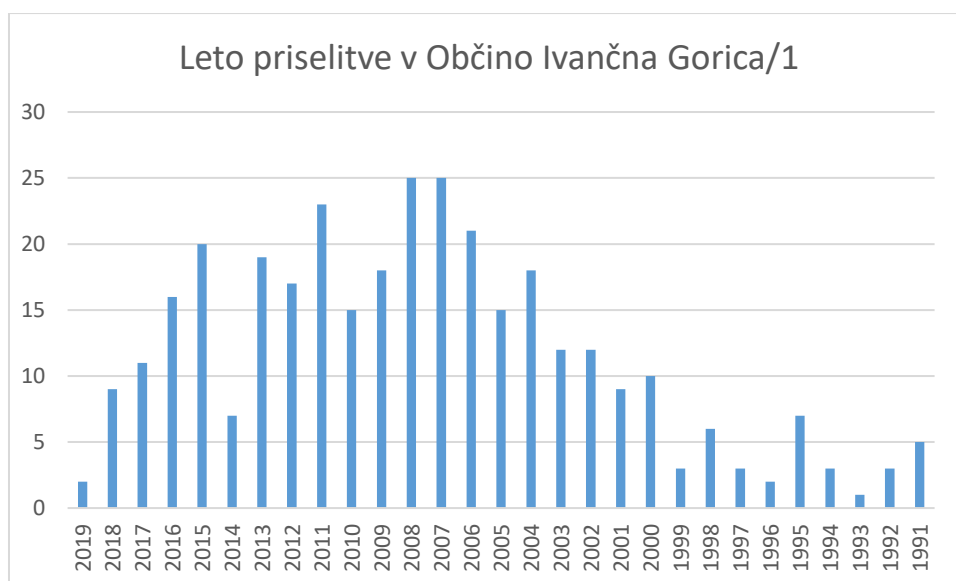
Na podlagi Grafa 3 lahko potrdimo četrto hipotezo (H4: Največ priseljencev se je priselilo v krajevno skupnost Ivančna Gorica).

V nadaljevanju nas je zanimalo, katerega leta so se anketiranci priselili v Občino Ivančna Gorica.

Preglednica 5: Katerega leta ste se preselili v Občino Ivančna Gorica?

letnica	število	letnica	število
2019	2	1990	3
2018	9	1989	0
2017	11	1988	1
2016	16	1987	3
2015	20	1986	7
2014	7	1985	0
2013	19	1984	4
2012	17	1983	2
2011	23	1982	5
2010	15	1981	0
2009	18	1980	1
2008	25	1979	1
2007	25	1978	5
2006	21	1976	2
2005	15	1975	2
2004	18	1974	2
2003	12	1973	2
2002	12	1972	0
2001	9	1971	3
2000	10	1970	0
1999	3	1969	2
1998	6	1968	2
1997	3	1967	0
1996	2	1966	3
1995	7	1965	0
1994	3	1964	2
1993	1	1963	2
1992	3	1962	1
1991	5	1961	0
		1959	1
		1956	2
		1954	1

Grafa 4 in 5: Leto priselitve v Občino Ivančna Gorica.

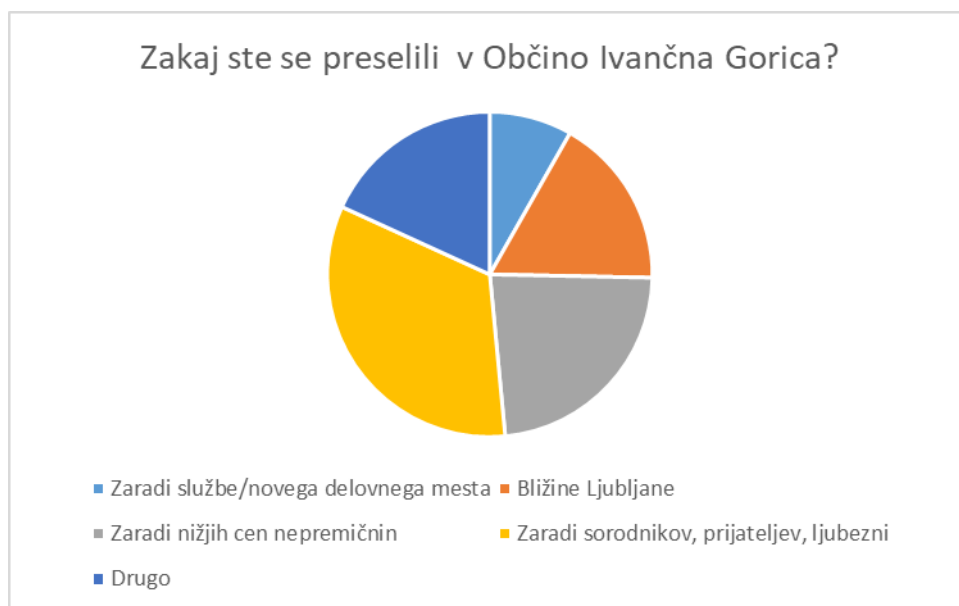
Zaradi lažje predstaviteljivosti smo graf razdelile na dva dela. Naši anketiranci so se v Občino Ivančna Gorica začeli priseljevati leta 1954.

Pred osamosvojitvijo se jih je največ priselilo leta 1986 (7 anketirancev), po 5 anketirancev pa leta 1982 in 1978. Naši anketiranci se niso priseljevali vsako leto, to kažeta tudi Grafa 4 in 5.

Po osamosvojitvi se je leta 2007 in leta 2008 priselilo po 25 anketirancev, kar je v naši anketi največ. Sledila so leta 2011 (23), 2006 (21) ter 2015 (20).

S tem lahko delno potrdimo našo prvo hipotezo, H1: Največji val priseljevanja je bil leta 2008. Pravilno smo predvidele močno priseljevanje leta 2008, anketa pa je pokazala, da je bilo leto 2007 ravno tako zanimivo za priseljevanje v našo občino.

Graf 6: Zakaj ste se preselili v Občino Ivančna Gorica?

Preglednica 6: Zakaj ste se preselili v Občino Ivančna Gorica?

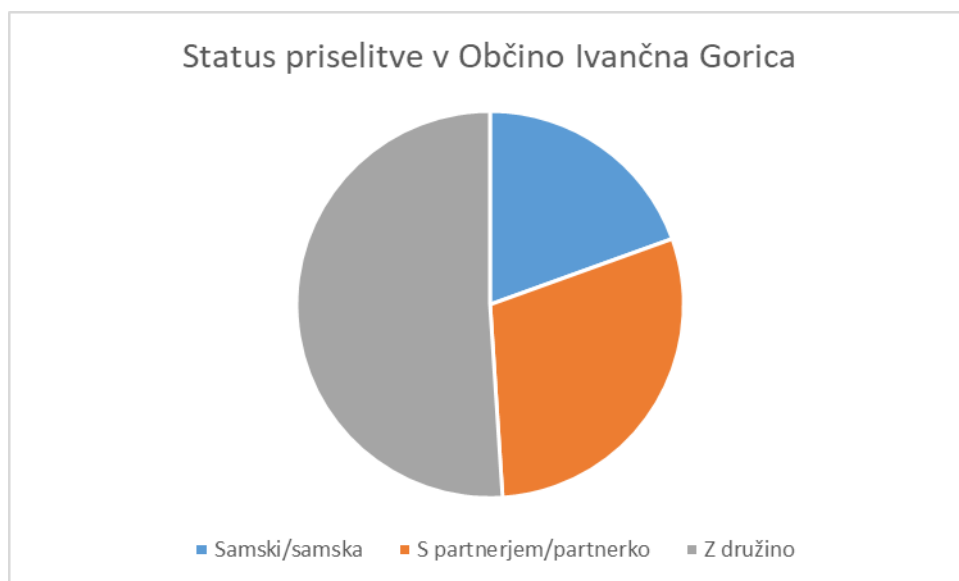
Odgovori	Št. anketirancev	Delež anketirancev
Zaradi službe/novega delovnega mesta	38	10 %
Bližine Ljubljane	79	20 %
Zaradi nižjih cen nepremičnin	107	27 %
Zaradi sorodnikov, prijateljev, ljubezni	154	39 %
Drugo	84	21 %

Graf 6 prikazuje razloge, zaradi katerih so se ljudje priselili v Občino Ivančna Gorica. Najpomembnejši razlog za priselitev so bili sorodniki, prijatelji in zaradi ljubezni, saj se je za ta odgovor odločilo 39 % ljudi. Drugi najpomembnejši razlog pa so bile nižje cene nepremičnin, za kar se je odločilo 27 % ljudi. 20 % ljudem je pomembna bližina Ljubljane, 10 % občanov, kar je najmanjši odstotek, pa se je v Občino preselilo zaradi službe oz. novega delovnega mesta.

Kar 21 % anketirancev je izbralo drugo možnost, ki so jo napisali sami. Največ jih je kot razlog priselitve navedlo: ljubezen (poroka, ločitev), zdravstvene težave, zaradi podedovane posesti, okolja in kvalitete bivanja. Ko smo brale razloge, smo se ustavile pri enem izmed njih, in sicer pravi takole: preselil/a sem se zaradi ljubezni, pa mi je še danes žal.

Druge hipoteze (H2: Najpogostejši razlog za priseljevanje je bližina Ljubljane.) ne moremo potrditi, saj je bližina Ljubljane kot razlog za priselitev v našo občino šele na tretjem mestu.

Graf 7: Status priselitve.

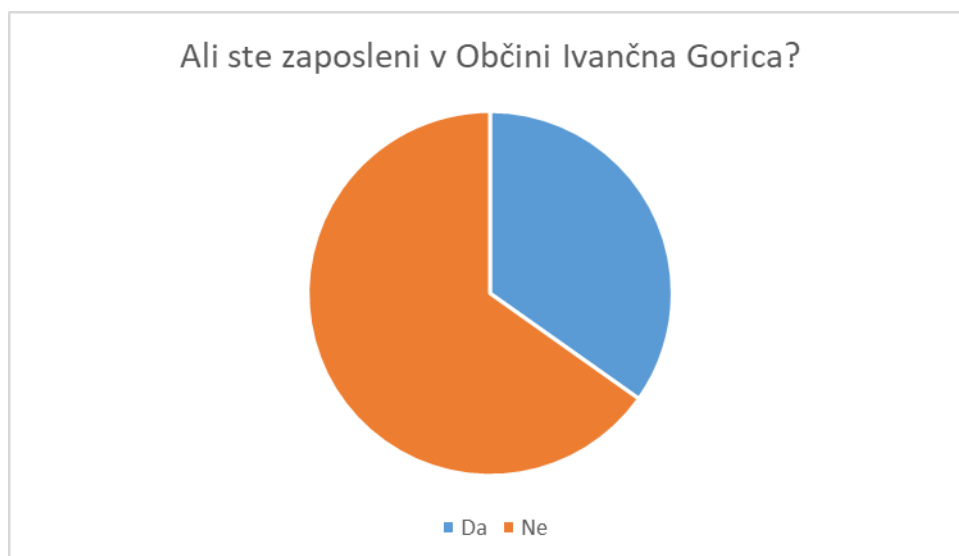
Preglednica 7: Status priselitve v Občino Ivančna Gorica.

Odgovori	Št. anketirancev
Samski/samska	76
S partnerjem/partnerko	115
Z družino	199

V Občino Ivančna Gorica se je po raziskavi sodeč priselilo največ ljudi z družino, najmanj pa ljudi, ki so samski. S partnerjem oz. partnerko se je priselilo 115 ljudi, kar je drugi največji rezultat. To, da se je največ ljudi priselilo z družino, po eni strani tudi potrjuje veliko število otrok v vrtcih in šolah.

Dobljeni rezultati potrjujejo našo šesto hipotezo, H6: Največ priseljencev se je v Občino Ivančna Gorica priselilo z družino.

Graf 8: Ali ste zaposleni v Občini Ivančna Gorica?

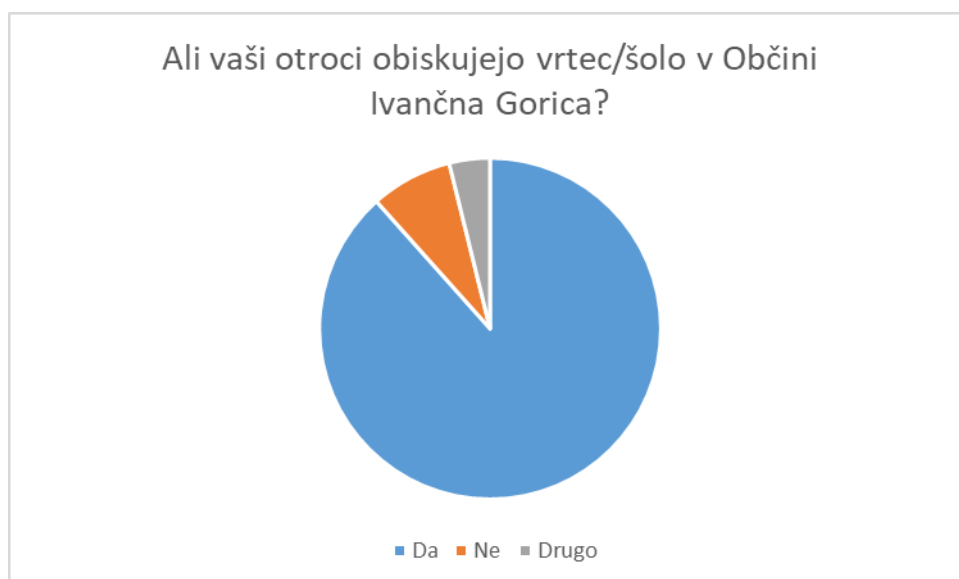
Preglednica 8: Ali ste zaposleni v Občini Ivančna Gorica?

Odgovor	Št. anketirancev
Da	94
Ne	176

Število ljudi, ki so zaposleni v Občini Ivančna Gorica (94 anketirancev), je manjše kot število ljudi, ki se vozijo v druge občine (176 anketirancev). Razlog za to je bližina Ljubljane in same avtoceste, ki je dobra prometna povezava, ter premalo zaposlitvenih možnosti v naši občini.

S tem vprašanjem smo želele izvedeti, koliko ljudi je zaposlenih v domači občini in koliko se jih vozi v druge občine. Zanimivo bi bilo izvedeti, v katerih občinah so ljudje zaposleni.

Graf 9: Če imate otroke, ali hodijo v vrtec/šolo v Občino Ivančna Gorica?

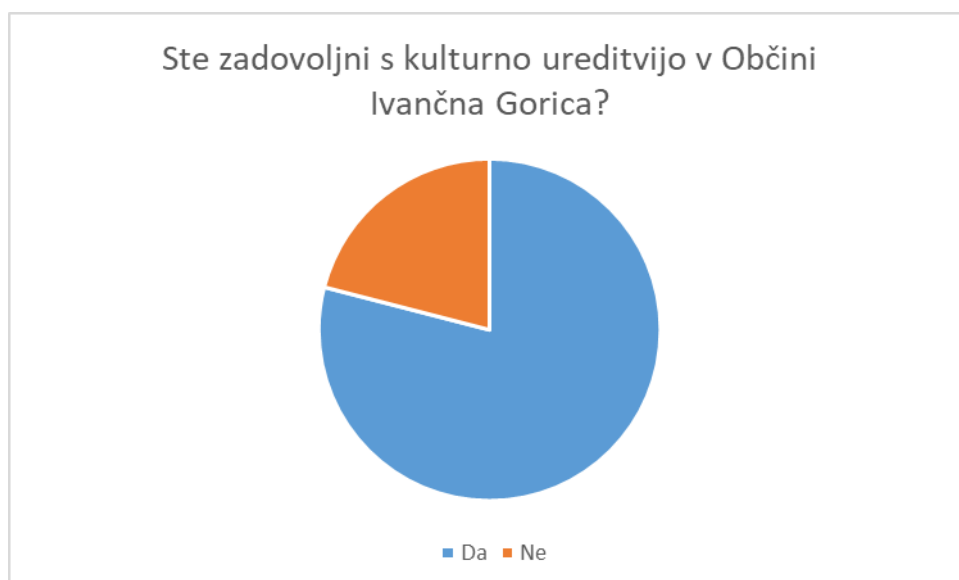

Preglednica 9: Če imate otroke, ali hodijo v vrtec/šolo v Občino Ivančno Gorico?

Odgovor	Št. anketirancev
Da	343
Ne	30
Drugo	15

Največ otrok hodi v šolo oz. vrtec v našo Občino (343 anketirancev), nekaj se jih vozi v sosednje občine (30) ali celo v Ljubljano. Da večina otrok hodi v vrtec oz. šolo v našo Občino, se nič ne čudimo, saj imamo veliko vrtcev ter 2 osnovni šoli, ki imata še svoje podružnice (OŠ Stična je največja šola v Sloveniji po številu učencev, oddelkov in podružnic).

Graf 10: Ste zadovoljni s kulturno ureditvijo?

Preglednica 10: Ste zadovoljni s kulturno ureditvijo?

Odgovor	Št. anketirancev
Da	275
Ne	73

Večina ljudi, 275 anketirancev, je zadovoljna s kulturno ureditvijo. V Občini jim je všeč to, da imamo veliko dogodkov (Jurčičev pohod, kulturne prireditve ob raznih praznikih), manj hrupa, v Občini so vsako leto vidni napredki. Eden/ena izmed anketirancev si je vzela čas in je zapisala to, da je zelo veliko kulturne ponudbe v naši Občini, morda pa da je še kaj možnosti za izboljšanje. Vsekakor pa naj bi potrebovali nove prostore za knjižnico in nov kulturni dom. Pa več priložnosti za izobraževanje, saj je zapisal/a, da se učenje nikoli ne konča.

73 anketirancev ni zadovoljnih s kulturno ureditvijo v naši občini. Iz odgovorov ni bilo razvidno, za katero starostno skupino gre niti ali so to novi priseljenci ali občani, ki že

dolgo let živijo v naši občini. V kolikor so to slednji, ne vemo, ali so dobro osveščeni oz. obveščeni o vseh dejavnostih, ki potekajo v občini.

Graf 11: V kateri Občini vam je bolj všeč?

Preglednica 11: V kateri Občini vam je bolj všeč?

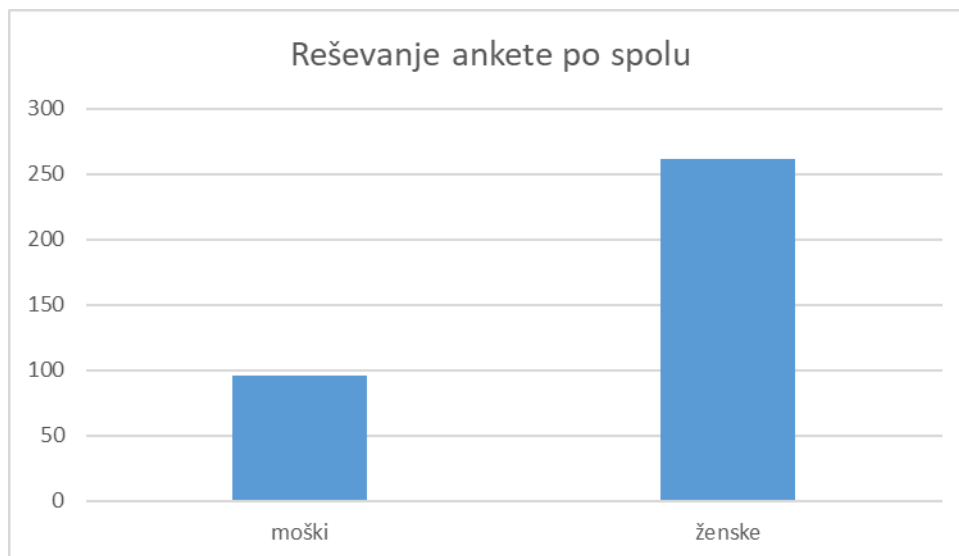
Odgovor	Št. anketirancev
Prejšnji	90
zdajšnji	245

Graf 11 prikazuje, da je večini (245) anketirancev bolj všeč v zdajšnji oz. Občini Ivančna Gorica, ker so zapisali, da jim je vse blizu, veliko se vlaga v gradbene projekte, da so tu lepi kraji, prijazni ljudje (če si le sam do njih tak). Pomembno pa jim je tudi, da jim je tu PRIJETNO DOMAČE!

Tistim, ki jim je bilo v prejšnji Občini bolj všeč (90), pa so za navedeni razlog največkrat napisali, da jim je sicer tukaj všeč, vendar pa jih prejšnja občina veže na domači kraj.

Na podlagi dobljenih odgovorov potrjujemo peto hipotezo, to je H5: Priseljencem je bolj všeč življenje v Občini Ivančna Gorica kot v prejšnji občini.

Graf 12: Reševanje ankete po spolu.

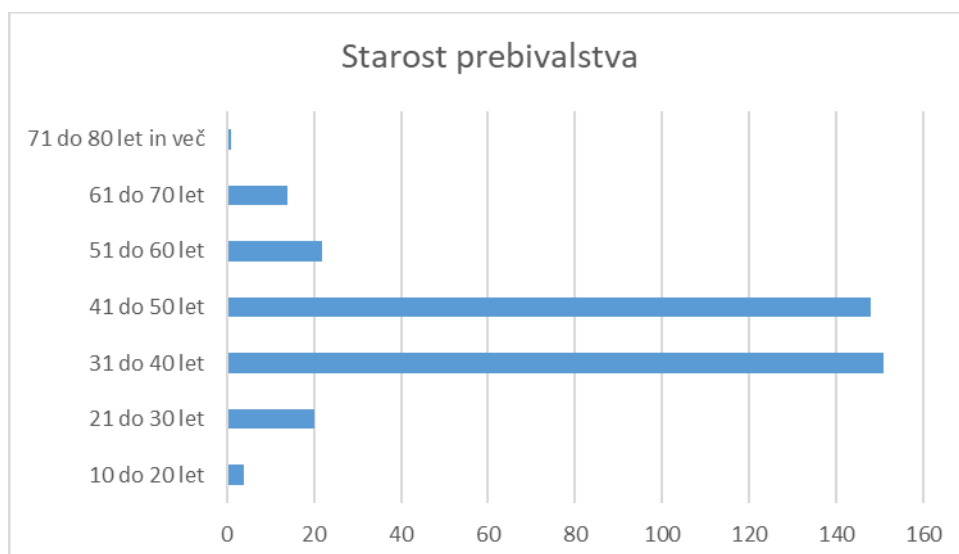
Preglednica 12: Reševanje ankete po spolu.

Odgovori	Št. Anketirancev
Moški	96
Ženske	262

Iz Grafa 12 je razvidno, da je anketo rešilo največ žensk (262).

Da je anketo rešilo več žensk, je zelo smiselno, saj je bila anketa poslana na vse e-naslove staršev učencev OŠ Stična in objavljena na spletnih straneh OŠ Stična, OŠ Ferda Vesela in Občine Ivančna Gorica. Dejstvo je, da ženske bolj spremljajo omenjene spletne strani in se odzivajo na e-pošto, poslano s strani šole, kot moški.

Graf 13: Starost prebivalstva.

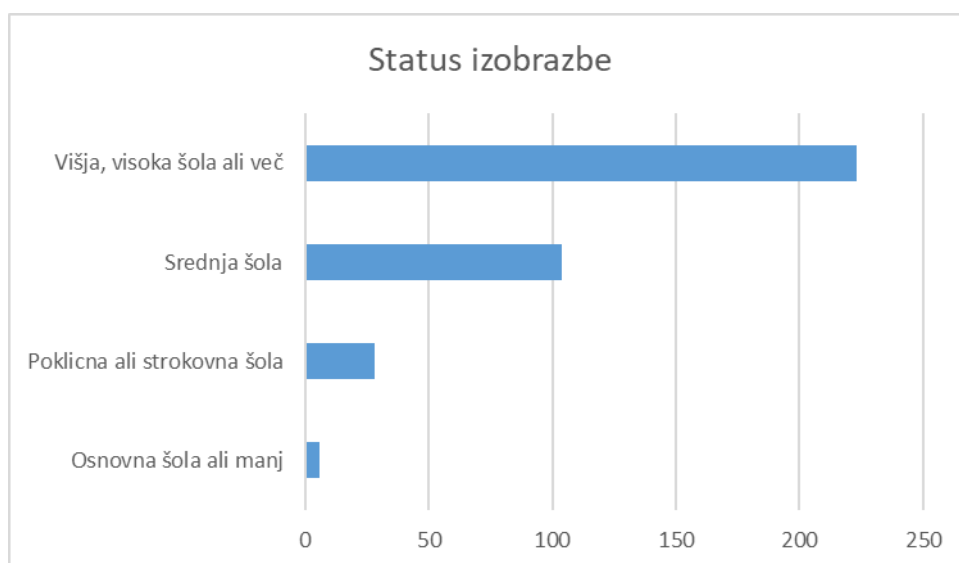
Preglednica 13: Starost prebivalstva.

Odgovori	Št. anketirancev
10 do 20 let	4
21 do 30 let	20
31 do 40 let	151
41 do 50 let	148
51 do 60 let	22
61 do 70 let	14
Nad 71 let	1

Največ anketirancev je starih 31–40 let (teh je bilo kar 151), malo manj pa je bilo anketirancev starih od 41–50 let (bilo jih je 148). Sledijo jim starostne skupine od 51–60 let (teh je 22), 21–30 let (teh je bilo 20), 61–70 let (14) in 10–20 let (4). Nazadnje pa je starostna skupina od 71–80 let (anketo je rešil en sam).

Smiselna posledica, da je anketo rešilo največ anketirancev, starih od 31 do 50 let, je, da ima največ anketirancev v tem starostnem obdobju otroke v osnovni šoli.

Graf 14: Status šolanja.

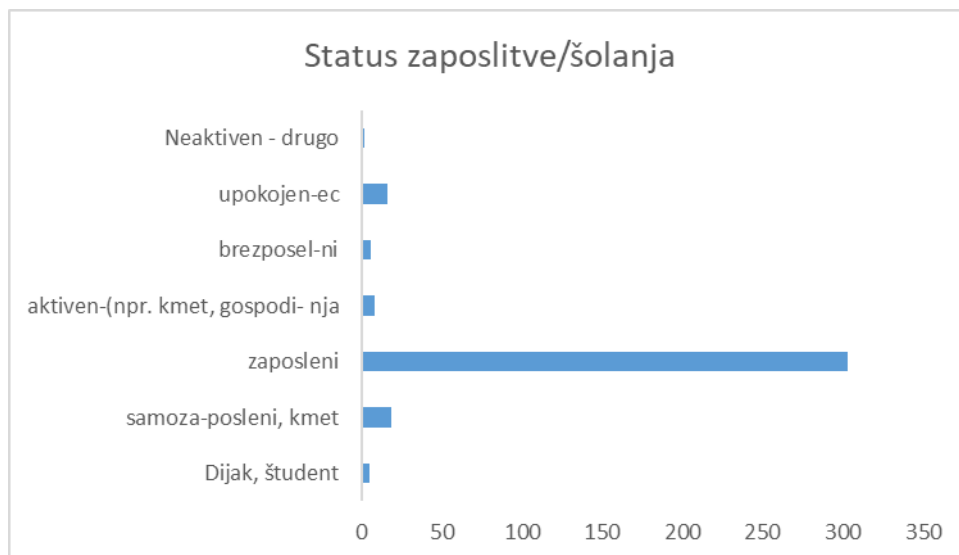
Preglednica 14: Status izobrazbe.

Odgovori	Število anketirancev
Osnovna šola ali manj	6
Poklicna ali strokovna šola	28
Srednja šola	104
Višja, visoka šola ali več	223

Največ ljudi ima dokončano visoko, višjo ali univerzitetno izobrazbo (223). Sledijo jim ljudje z dokončano srednjo šolo (104). Ljudi s poklicno ali strokovno izobrazbo je 28, najmanj pa jih je z dokončano osnovno šolo (6).

Po analiziranju ankete smo ugotovile, da lahko trdimo, da so naši anketiranci visoko izobraženi in s tem potrjujemo tretjo hipotezo (H3: Največ priseljencev z visoko, višjo, univerzitetno izobrazbo).

Graf 15: Status zaposlitve in šolanja.

Preglednica 15: Status zaposlitve in šolanja.

Odgovori	Število anketirancev
Dijak, študent	5
Samozaposleni, kmet	19
Zaposleni	303
Aktiven (npr. kmet, gospodinja)	8
brezposelni	6

Po analizi se lahko pohvalimo, da je največ ljudi zaposlenih (303) in da je število brezposelnih majhno (6). Dijakov oz. študentov je 5, aktivnih na področju gospodarstva ali kmetovanja pa 8. Samozaposlenih je 19.

7 POTRDITEV ALI ZAVRNITEV HIPOTEZ

Pred začetkom dela in izvajanjem raziskovalnega dela smo si zastavile 6 hipotez, ki jih v celoti ne moremo potrditi.

H1: Največji val priseljevanja je bil leta 2008.

Prvo hipotezo lahko samo delno potrdimo. Pravilno smo predvidele močno priseljevanje leta 2008, anketa pa je pokazala, da je bilo leto 2007 ravno tako zanimivo za priseljevanje v našo občino.

H2: Najpogostejši razlog za priseljevanje je bližina Ljubljane.

Druge hipoteze ne moremo potrditi, saj je bližina Ljubljane kot razlog za priselitev v našo občino šele na tretjem mestu.

H3: Največ priseljencev z visoko, višjo, univerzitetno izobrazbo.

Po analiziranju ankete smo ugotovile, da lahko trdimo, da so naši anketiranci visoko izobraženi in s tem potrjujemo tretjo hipotezo.

H4: Največ priseljencev se je priselilo v krajevno skupnost Ivančna Gorica.

Na podlagi Grafa 3 lahko potrdimo četrto hipotezo.

H5: Priseljencem je bolj všeč življenje v Občini Ivančna Gorica kot v prejšnji občini.

Na podlagi dobljenih odgovorov, ki so prikazani z Grafom 11, potrjujemo peto hipotezo.

H6: Največ priseljencev se je v Občino Ivančna Gorica priselilo z družino.

Dobljeni rezultati potrjujejo našo šesto hipotezo, H6: Največ priseljencev se je v Občino Ivančna Gorica priselilo z družino.

8 ZAKLJUČEK

Kot učenke OŠ Stična in občanke občine Ivančna Gorica nas je zanimalo, zakaj se veliko ljudi priseljuje v našo občino.

Občina je za priseljevanje zanimiva z več vidikov, kot so bližina Ljubljane in s tem delovnega mesta, nižjih cen nepremičnin, podeželskega načina življenja ... Občina je zanimiva tudi zaradi naravno- in družbenogeografskih dejavnikov, ki nam omogočajo prometno povezavo na vse strani neba, hkrati pa smo z vremenskega vidika relativno enoznačni in nas hude vremenske ujme, kot so poplave ali suše, zaenkrat še ne prizadenejo v veliki meri.

Gostota poselitve Občine Ivančna Gorica je pod slovenskim povprečjem, saj je veliko območij neprimernih za poselitev (kraško površje, kmetijske površine ...), kljub temu pa se kraji maksimalno širijo z večstanovanjskimi objekti, kjer je to le mogoče. Vrtci so premajhni, v šolah zmanjkuje prostora, kar je tudi pomemben pokazatelj večanja števila prebivalstva v naši občini.

Območje Občine Ivančna Gorica je območje zgoščanja prebivalstva, saj se število prebivalstva konstantno povečuje. Na tem mestu tudi velja omeniti podatek, da je Občina Ivančna Gorica na 1. mestu med 212 slovenskimi občinami po življenjski moči prebivalstva ter na 21. mestu v kategoriji, v kateri občini v Sloveniji se najbolj živi (<http://www.ivancna-gorica.si/aktualno/?id=7199&fbclid=IwAR2bUB02XT5ewLWR7gaGPP6Ahy9vAOK09VC54eLNHLA8ATStxNua5hJk-Y>)

Da bi prišle do odgovora, zakaj se veliko ljudi priseljuje v našo občino, smo se odločile izvesti spletno anketo, ki smo jo izdelale na spletnem mestu 1ka in razposlale na e-naslove staršev učencev OŠ Stična, objavile na spletnih straneh OŠ Stična, OŠ Ferda Vesela in Občine Ivančna Gorica. Občani so se na anketo zelo dobro odzvali, kar potrjuje 459 rešenih anket v enem tednu.

Anketo je rešilo več žensk kot moških, večina anketirancev je zaposlenih, visoko izobraženih in starih od 31 do 50 let.

V Občino Ivančna Gorica so se v glavnem priselili zaradi sorodnikov, prijateljev, ljubezni in tudi zaradi nižjih cen nepremičnin, bližine Ljubljane. Občina Ivančna Gorica je sestavljena iz 12 krajevnih skupnosti in največji val priseljevanja je ravno v KS Ivančna Gorica, ki je hkrati tudi občinsko središče. Anketiranci večinoma niso zaposleni v naši občini, zanimiv pa bi bil podatek, v katere občine se vozijo na delo (to je lahko predlog za nadaljnje raziskovanje). Njihovi otroci obiskujejo vrtec oz. šolo v domačem kraju in pravijo, da so s kulturno ureditvijo naše občine zadovoljni, bi si pa želeli še kakšnih izboljšav, predvsem, kar se tiče novega kulturnega doma. Nekaj anketirancev pogoša domači kraj in s tem rodno občino, v glavnini pa so anketiranci izjavili, da jim je bolj všeč življenje v Občini Ivančna Gorica.

Menimo, da je bilo zanimivo izvedeti veliko novih podatkov o naši občini in sami populaciji. Presenečene smo bile nad zelo velikim odzivom na našo anketo in vsemi lepimi željami, ki smo jih prejele od anketirancev med analiziranjem ankete. Obenem smo naletele na zanimive odgovore, ki so se nam vtisnili v spomin. Velikokrat je bil

omenjen tudi slogan naše občine, kar pomeni, da se naši anketiranci tu res počutijo PRIJETNO DOMAČE.

9 VIRI IN LITERATURA

1. Dobrodošli v Ivančni Gorici. Turistično društvo Ivančna Gorica, Ivančna Gorica, 2006.
2. Melik, Anton. Slovenija, geografski opis. 2. opis slovenskih pokrajin, 3. zvezek, Posavska Slovenija. Ljubljana, Slovenska matica, 1959.
3. Perko, Drago, Orožen Adamič, Milan. Slovenija: pokrajine in ljudje. Ljubljana, Mladinska knjiga, 1998.
4. Savnik, Roman (ur.). Krajevni leksikon Slovenije, 2. knjiga (jedro osrednje Slovenije in njen JV del). Ljubljana, DZS, 1971.
5. Internetni viri:
6. Domačija Josipa Jurčiča na Muljavi. <https://www.bing.com/images/search?view=detailV2&ccid=JvZYB5Dm&id=63299E8E331E051F5E552559B0EAF588B7B1F09B&thid=OIP.JvZYB5DmilEyNDwaka5W0gHaDP&mediurl=http%3a%2f%2fstatic.panoramio.com%2fphotos%2flarge%2f57663540.jpg&exph=449&expw=1024&q=jur%2c%2d%2c%2ddeva+doma%2c%2d%2c%2dija&simid=608025479305494548&selectedIndex=4&ajaxhist=0>; dostopno 13. 3. 2019
7. Grb Občine Ivančna Gorica in območje Občine Ivančna Gorica. https://www.google.com/search?q=ob%2c%2dina+ivan%2c%2dna+gorica&rlz=1C1GCEA_enSI781SI781&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKewiOnfe07IvoAhUDqlsKHS1cAMwQ_AUoAnoECBkQBA&biw=1536&bih=754#imgrc=EjMK A5M-l8mpxM; dostopno 13. 3. 2019
8. Grb Prijetno domače. https://www.bing.com/images/search?view=detailV2&ccid=mHwwsTNB&id=6CD358C18A23127448D56AF3C92D78DE08042CF2&thid=OIP.mHwwsTNBPkixS03CHBRoQAAAA&mediurl=http%3a%2f%2fwww.ivančna-gorica.si%2fdata%2faktualno%2frazpisi%2f2014%2fzavod_PD%2f.zigPD.large-415x405.jpg&exph=405&expw=415&q=+ivan%2c%2dna+gorica-prijetno+doma%2c%2de+logo&simid=608017486357465239&selectedIndex=61&ajaxhist=0; dostopno 13. 3. 2019
9. Ivančna Gorica. https://sl.wikipedia.org/wiki/Ivan%2c%2dna_Gorica; dostopno 2. 2. 2019
10. Ivančna Gorica. <http://www.ivančna-gorica.si/o-ivančni-gorici/krajevne-skupnosti/ivančna-gorica/>; dostopno 2. 2. 2019
11. Ivančna Gorica iz zraka. https://www.bing.com/images/search?view=detailV2&ccid=UrCreT5T&id=BA3C5E471344A6CD11302940F4337EF9708309ED&thid=OIP.UrCreT5TOvd3HdbGq9tCjQHaE6&mediurl=http%3a%2f%2fwww.ivančna-gorica.si%2fdata%2fupload%2f.Ivančna_gorica.large.jpg&exph=531&expw=800&q=slike+ob%2c%2dine+ivan%2c%2dna+gorica&simid=607993722320259480&selectedIndex=9&ajaxhist=0&vt=0; dostopno 13. 3. 2019

12. Karta Prijetno domače.
14. Katerigorizacija občin.
16. Krajevne skupnosti.
18. Razglednica samostana Stična.
20. Samostan Stična.
[48](https://www.bing.com/images/search?view=detailV2&ccid=Y5%2fG8KpH&id=BF890F8A9CB356FFE745E3BC69EFD449B8FA8923&thid=OIP.Y5_G8KpHX-GCFRaSWehWvAHaFj&mediurl=https%3a%2f%2f3.bp.blogspot.com%2f-Z38EGq1ZNkc%2fVru76SMtowl%2fAAAAAAAAAOTU%2f6WAA2F1JAKY%2fs160</p></div><div data-bbox=)

0%2fIMG_9295.JPG&exph=563&expw=750&q=sti%c5%a1ki+potok&simid=6079
99829748679927&selectedIndex=0&ajaxhist=0; dostopno 13. 3. 2019

21. Selitve. <http://eucbeniki.sio.si/geo1/2532/index3.html>; dostopno 7. 1. 2019

22. Selitve ali migracije. <https://sl.wikipedia.org/wiki/Migracije>; dostopno 7. 1. 2019

23. Selitve. <http://eucbeniki.sio.si/geo1/2532/index.html>; dostopno 7. 1. 2019

24. Šentvid pri Stični.

<https://www.bing.com/images/search?view=detailV2&ccid=44zSs2lp&id=44D20DA29981D7C7D22FD42CE62CAC69B960B62F&thid=OIP.44zSs2lpubD8EKOABQI7SAHaE7&mediaurl=http%3a%2f%2fwww.osferdavesela.si%2ffiles%2f2014%2f09%2fsentvid.jpg&exph=531&expw=799&q=%c5%a1entvid+pri+sti%c4%8dni&simid=608044334205438750&selectedIndex=6&ajaxhist=0>; dostopno 13. 3. 2019

PRILOGA

SPLETNA ANKETA

Pozdravljeni!

Smo učenke Klavdija Dremelj, Vida Kovačič in Tinkara Zajc iz 8. c razreda Osnovne šole Stična in za raziskovalno nalogo smo si izbrale temo Selitveni tokovi v Občini Ivančna Gorica. Da bi lažje prišle do odgovorov, ki smo si jih zastavile v raziskovalni nalogi, smo oblikovale spletno anketo, za katero vas lepo prosim, če si vzamete 2 minuti časa in jo rešite.

K reševanju pa vabimo samo tiste občane Občine Ivančna Gorica, ki so se vanjo priselili.

Hvala lepa za vaš čas in odgovore.

Klavdija, Vida in Tinkara

1. V kateri krajevni skupnosti živite?

1 Ambrus	7 Sobrače
2 Dob pri Šentvidu	8 Stična
3 Ivančna Gorica	9 Šentvid pri Stični
4 Krka	10 Temenica
5 Metnajt	11 Višnja Gora
6 Muljava	12 Zagradec

2. Katerega leta ste se preselili v Občino Ivančna Gorica? _____

3. Zakaj ste se preselili v Občino Ivančna Gorica?

a) Zaradi službe/novega delovnega mesta.

b) Bližina Ljubljane.

c) Zaradi nižjih cen nepremičnin.

č) Zaradi sorodnikov, prijateljev, ljubezni.

d) Drugo: _____

4. Ali ste se v Občino Ivančna Gorica priselili:

a) Samski/samska

b) S partnerjem/partnerko

c) Z družino

5. Ali ste zaposleni v Občini Ivančna Gorica?
- Da.
 - Ne.
 - Če ne, v kateri občini ste zaposleni?
6. Če imate otroke, ali hodijo v vrtec oz. šolo v Občino Ivančna Gorica?
- Da.
 - Ne.
 - Če ne, v katero občino jih vozite?
7. Ste zadovoljni s kulturno ureditvijo v Občini Ivančna Gorica? Prosimo, da svoj odgovor utemeljite.
- Da, ker _____
 - Ne, ker _____
8. V kateri občini vam je bolj všeč? Prosimo, da svoj odgovor utemeljite.
- V prejšnji, ker _____
 - V sedanjji, ker _____
9. Želite še kaj dodati?
10. Spol:
- Ženski
 - Moški

11. V katero starostno kategorijo spadate?

10 do 20 let	51 do 60 let
21 do 30 let	61 do 70 let
31 do 40 let	71 let in več
41 do 50 let	

12. Kako bi opisali vaš sedanji status? Ali ste:

Dijak, študent	Brezposelni
Samozaposleni, kmet	Upokojenec
Zaposleni	neaktiven
Aktiven – drugo (kmet, gospodinja)	

13. Kakšna je vaša najvišja dosežena formalna izobrazba?

Osnovna šola ali manj	Srednja šola
Poklicna ali strokovna šola	Višja, visoka šola ali več

